

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА**

Факультет геології, географії, рекреації і туризму

***Кафедра соціально-економічної географії і регіонаознавства
імені Костянтина Немця***

До захисту допустити

Завідувач кафедри _____ Людмила НЕМЕЦЬ

«_____» _____ 2025 р.

**ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ:
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Виконав: студентка 4 курсу, групи ГЕ-41

спеціальності 106 «Географія»

ОПП «Економічна, соціальна географія

та регіональний розвиток»

Трухачова Юлія Владиславівна

Науковий керівник:

к. геогр. н., доцент Гусєва Наталія Володимирівна

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою

_____ *Голова ЕК Тарас ПОГРЕБСЬКИЙ*

_____ *Секретар ЕК Олена ПЕДЬ*

«_____» _____ 2025 р.

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ.....	6
1.1. Визначення і сутність поняття «інвестиційна привабливість»....	6
1.2. Фактори формування інвестиційної привабливості території.....	11
1.3. Методики визначення інвестиційної привабливості території.....	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ...	19
2.1. Інвестиційна діяльність України.....	19
2.1.1. Капітальні інвестиції.....	19
2.1.2. Прямі іноземні інвестиції.....	22
2.2. Інвестиційна привабливість України та її регіонів.....	25
2.2.1. Динаміка індексу інвестиційної привабливості країни...	25
2.2.2. Позитивні і негативні фактори формування інвестиційної привабливості країни.....	35
2.3. Місце України в міжнародних рейтингах за інвестиційною привабливістю.....	37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ.....	41
3.1. Інвестиційна політика України як напрям підвищення її інвестиційної привабливості.....	41
3.2. Інші шляхи підвищення інвестиційної привабливості України...	50
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Актуальність дослідження. В лютому 2025 року Урядом України, Групою Світового банку, Європейською Комісією та Організацією Об'єднаних Націй було оприлюднено оновлену «Швидку оцінку завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4)». Так, станом на 31 грудня 2025 року загальна вартість відбудови та відновлення в Україні становить 524 млрд. дол. США протягом наступного десятиліття. Це приблизно у 2,8 рази більше прогнозованого номінального ВВП України в 2024 році [34]. Натомість, Голова Європейського інвестиційного банку Вернер Хоєр оцінює збитки, завдані Україні, в 1 трлн. євро (1,1 трлн. дол.) [46]. Зрозуміло, що такі суми Україна не зможе компенсувати ні за рахунок власного бюджету, ні за рахунок бюджетів країн-партнерів. Для відбудови та відновлення Україні потрібні приватні інвестиції, які є потужним інструментом економічного зростання, модернізації виробничої бази, розвитку інфраструктури, створення нових робочих місць та зміцнення регіонального потенціалу. При цьому залучати іноземні та вітчизняні інвестиції в економіку України слід вже зараз, а не чекати закінчення війни. Все це обумовлює надзвичайну актуальність дослідження питань формування сприятливого інвестиційного клімату та, відповідно, підвищення інвестиційної привабливості України. Для України, яка стикається з серйозними викликами через військову агресію, політичну нестабільність та економічну кризу, забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості є надзвичайно важливим завданням [39].

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є виявити динамічні і регіональні аспекти формування інвестиційної привабливості України та розробити рекомендації щодо її підвищення. Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні завдання:

- розкрити теоретико-методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості, зокрема визначити сутність поняття «інвестиційна

привабливість», охарактеризувати фактори формування інвестиційної привабливості території, ознайомитися з методиками визначення інвестиційної привабливості території;

- проаналізувати динаміку і регіональні особливості індексу інвестиційної привабливості країни;
- визначити позитивні і негативні фактори формування інвестиційної привабливості країни;
- провести аналіз основних заходів, які здійснює Україна для сприяння залучення інвестицій в економіку під час повномасштабної війни;
- запропонувати шляхи підвищення інвестиційної привабливості України.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступає інвестиційна привабливість, а предметом – суспільно-географічні аспекти інвестиційної привабливості України.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження виступили статистичні дані Державної служби статистики України та Національного Банку України (при аналізі інвестиційної діяльності України); дослідження інвестиційної привабливості України, проведені Європейською Бізнес Асоціацією в 2008-2024 роках; рейтинги інвестиційної привабливості регіонів України, підготовлені в 2013-2014 роках Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України; дайджести відновлення України, які щотижня готує Офіс реформ Кабінету Міністрів України з кінця 2022 року; інвестиційна платформа «Advantage Ukraine»; офіційні матеріали різних міністерств, агентств і служб України (при дослідженні інвестиційної політики); міжнародні рейтинги України з інвестиційної діяльності (Investment Attractiveness Index, Ease of Doing Business, Global Attractiveness Index та інші), а також літературні та періодичні видання Центральної

наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, мережі ResearchGate тощо.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були апробовані на міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Регіон-2025: суспільно-географічні аспекти», яка проходила 25 квітня 2025 року на базі кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна [40].

Обсяг і структура дослідження. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел (51 найменування). Загальний обсяг роботи складає 67 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

1.1. Визначення і сутність поняття «інвестиційна привабливість»

Поняття «інвестиційна привабливість» є одним з ключових у сучасній економічній науці та практиці просторового розвитку. Незважаючи на широке використання цього поняття в науковій літературі (рис. 1.1) та практичній діяльності, його тлумачення залишається неоднозначним та потребує детального аналізу.

Етимологічно термін «інвестиційна привабливість» походить від латинського слова «investio», що означає «одягати», «оточувати» [7]. Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність», інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект [16]. Привабливість, у свою чергу, характеризує здатність об'єкта викликати інтерес та бажання до взаємодії.

У найзагальнішому розумінні інвестиційна привабливість представляє собою **сукупність об'єктивних і суб'єктивних характеристик території, що характеризують доцільність інвестування коштів у неї** [10].

Аналіз наукової літератури дозволяє виділити кілька основних підходів до визначення інвестиційної привабливості (рис. 1.2).

Представники *ресурсного підходу* розглядають інвестиційну привабливість як наявність на території факторів виробництва, необхідних для здійснення інвестиційної діяльності. Згідно з цим підходом, привабливими для інвестицій є території, багаті на природні ресурси, трудові ресурси та основні фонди.

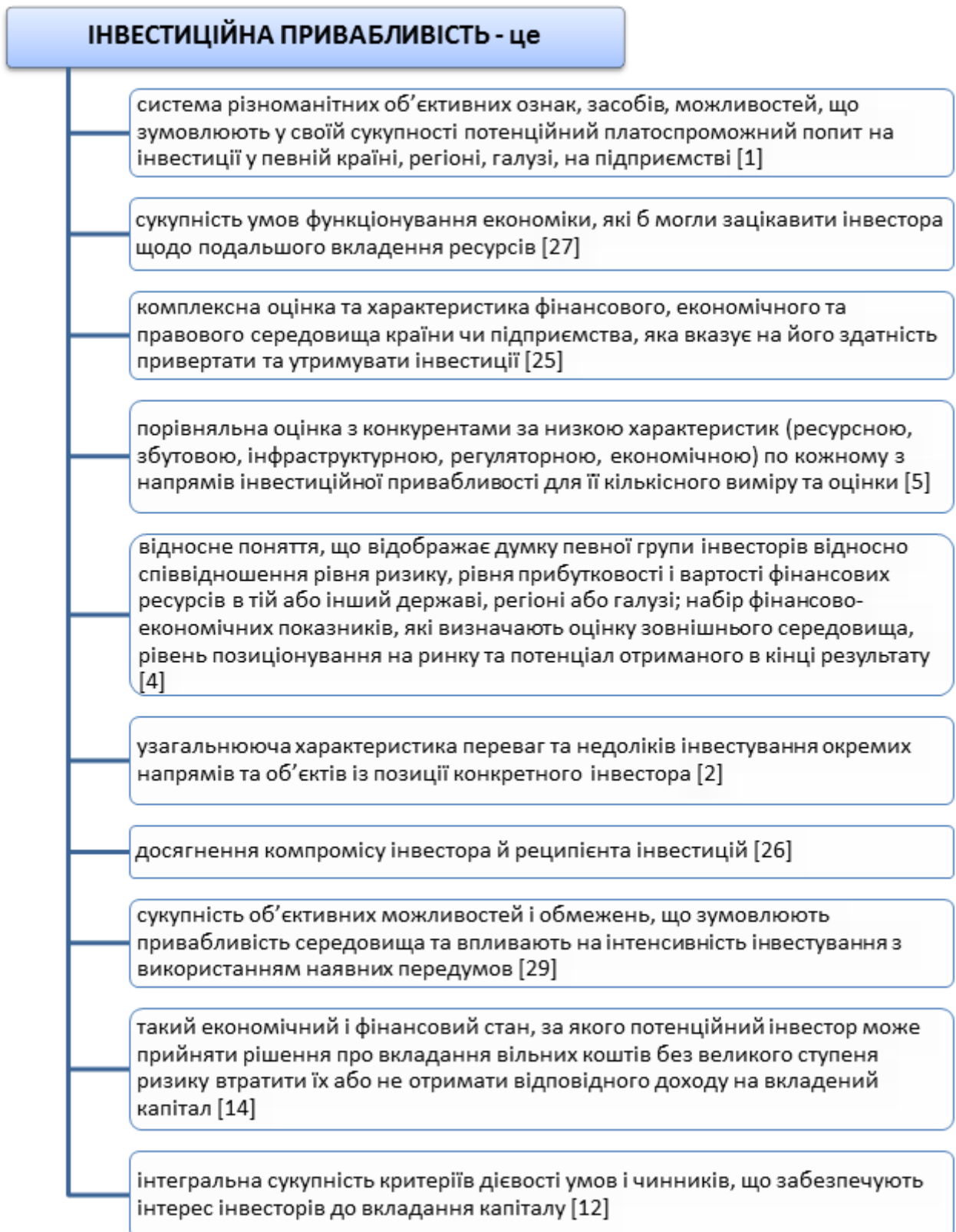

Рис. 1.1. Деякі визначення поняття «інвестиційна привабливість»
(побудовано автором)

Рис. 1.2. Підходи до визначення інвестиційної привабливості (побудовано автором за [39])

Прихильники *результативного підходу* визначають інвестиційну привабливість через призму очікуваної ефективності інвестицій. За такого трактування, інвестиційно привабливою вважається територія, яка може забезпечити високу норму прибутку на вкладений капітал за прийняттого рівня ризику.

Комплексний підхід об'єднує попередні концепції та розглядає інвестиційну привабливість як інтегральну характеристику території, що включає як наявність необхідних ресурсів, так і можливості їх ефективного використання. Цей підхід враховує також інституційні, соціальні та екологічні аспекти інвестиційного процесу [39].

Важливою особливістю інвестиційної привабливості є її відносний характер. Привабливість території завжди розглядається у порівнянні з іншими можливими об'єктами інвестування. Це означає, що оцінка інвестиційної привабливості повинна враховувати не лише абсолютні

показники розвитку території, але й їх співвідношення з аналогічними характеристиками інших регіонів або країн.

Сутність інвестиційної привабливості розкривається через її структурні компоненти. Традиційно виділяють три основні елементи: інвестиційний потенціал, інвестиційний ризик та інвестиційне законодавство (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Структурні елементи інвестиційної привабливості території (побудовано автором за [24])

Співвідношення між інвестиційним потенціалом та ризиком визначає загальний рівень інвестиційної привабливості території. Найбільш привабливими для інвестицій є території з високим потенціалом та низьким рівнем ризику, тоді як території з низьким потенціалом та високими ризиками характеризуються найменшою інвестиційною привабливістю.

Динамічний характер інвестиційної привабливості проявляється в її здатності змінюватися під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. Економічні кризи, політичні зміни, технологічні інновації, демографічні

процеси можуть суттєво вплинути на інвестиційну привабливість території протягом відносно короткого періоду часу.

Таким чином, інвестиційна привабливість являє собою комплексну, багатоаспектну характеристику території, яка відображає її здатність залучати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси.

Близьким до поняття «інвестиційна привабливість» є поняття «інвестиційний клімат». Інвестиційний клімат – це складне комплексне поняття, яке характеризує політичні, економічні, юридичні, соціальні та інші фактори, що визначають ступінь ризику капіталовкладень і можливість їх ефективного використання [24]. Є різні підходи до співвідношення інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату. Деякі дослідники вважають, що поняттям «інвестиційний клімат» оперують при аналізі інвестиційної ситуації на рівні країни в цілому. Але якщо треба приймати рішення щодо вибору місця майбутньої інвестиції, то в цьому випадку не обійтися без дослідження інвестиційної привабливості регіонів. Якщо загальнодержавні фактори принципово однакові у всіх регіонах країни, то різниця в інвестиційній привабливості регіонів – це результат дії місцевих, регіональних факторів. Якщо інвестиційний клімат виступає підсумком усіх факторів, то інвестиційна привабливість регіонів – перш за все регіональних. За іншим підходом, інвестиційний клімат охоплює широке коло факторів, що впливають на інвестиційну діяльність, а інвестиційна привабливість – це оцінка конкретної країни чи регіону з точки зору інвестицій. Інвестиційний клімат характеризує загальну обстановку в країні або регіоні, яка впливає на інвесторів. При цьому він може бути сприятливим або несприятливим для інвестицій. Інвестиційна привабливість відображає вигідність або невивідність вкладення грошових коштів. Є. О. Яськов (2024 р.) надає наступну структурну схему взаємозв'язку між інвестиційною привабливістю та інвестиційним кліматом, вважаючи, що інвестиційний клімат є більш широким поняттям, а інвестиційна активність є функцією інвестиційної привабливості [44] (рис. 1.4).

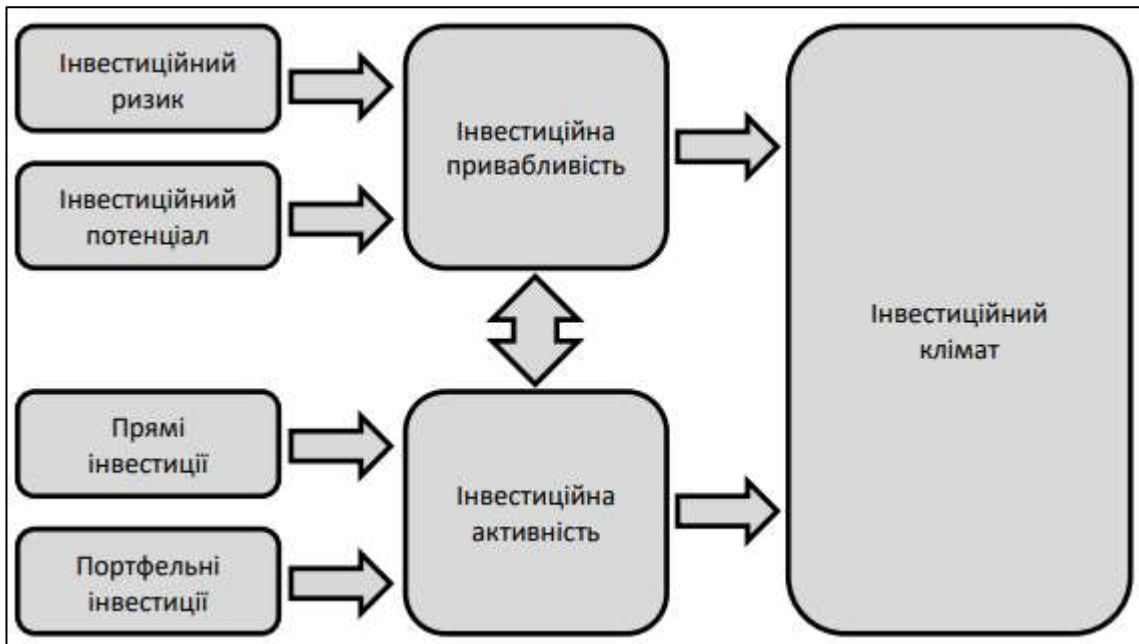

Рис. 1.4. Взаємозв'язок між інвестиційною привабливістю та інвестиційним кліматом [44]

Сильно не поглиблюючись у сутність і співвідношення понять «інвестиційна привабливість» та «інвестиційний клімат», будемо вважати їх у цілому подібними [10].

1.2. Фактори формування інвестиційної привабливості території

Інвестиційна привабливість території формується під впливом складного комплексу факторів, які визначають умови та можливості для здійснення інвестиційної діяльності. В науковій літературі існують різні підходи до їх класифікації. *За масштабом дії* виділяють глобальні, національні, регіональні та локальні фактори. *За характером впливу* розрізняють позитивні фактори, що підвищують привабливість території, та негативні, що знижують її інвестиційний потенціал. *За природою походження* фактори поділяються на об'єктивні та суб'єктивні. До об'єктивних відносяться соціально-економічні та суспільно-географічні особливості території, а до суб'єктивних – дії органів влади (рис. 1.5) [10].

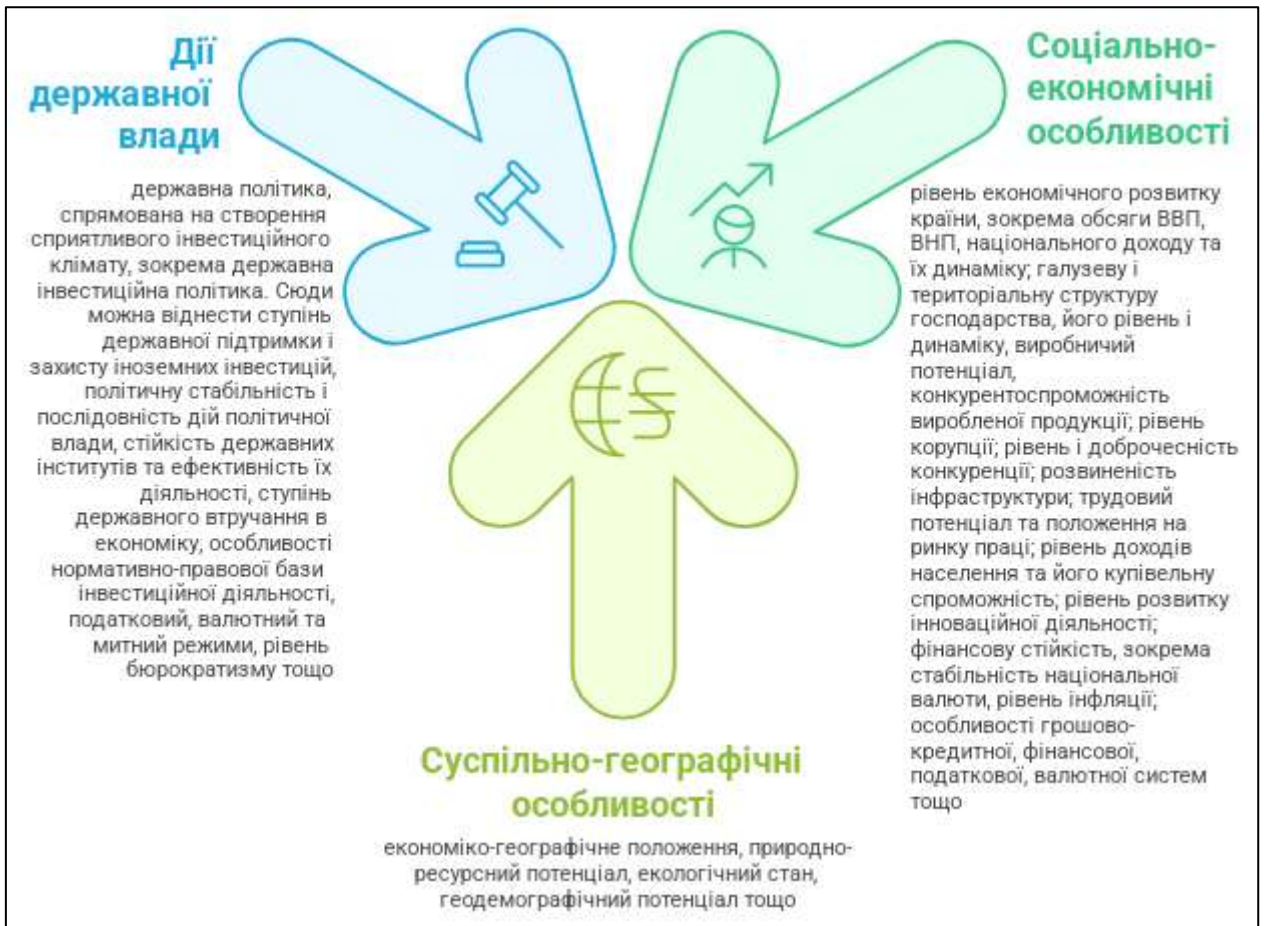

Рис. 1.5. Об'єктивні і суб'єктивні фактори формування інвестиційної привабливості території (побудовано автором за [10])

Найбільш поширеною є *функціональна класифікація*, яка виділяє групи факторів відповідно до сфер їх походження та механізмів впливу на інвестиційні процеси. За цим критерієм можна виділити:

- **природно-географічні фактори.** *Географічне положення* визначає транспортну доступність території, можливості встановлення економічних зв'язків з іншими територіями, близькість до ринків збуту та джерел сировини. Приморське положення, близькість до державних кордонів, розташування на важливих транспортних шляхах суттєво підвищують інвестиційну привабливість території. *Кліматичні умови* впливають на можливості розвитку різних галузей економіки, витрати на опалення та кондиціонування, продуктивність праці та якість життя населення. Сприятливі кліматичні умови створюють передумови для розвитку сільського господарства, туризму, а також знижують

операційні витрати підприємств. *Природно-ресурсний потенціал* території включає мінеральні, водні, лісові, земельні та інші природні ресурси. Наявність цінних корисних копалин, родючих ґрунтів, водних ресурсів створює основу для розвитку видобувних галузей, сільського господарства, енергетики та інших ресурсоорієнтованих виробництв [1; 6; 8; 12; 14; 24-25; 39 та інші];

- ***економічні фактори.*** *Структура економіки* визначає спеціалізацію території, наявність провідних галузей, рівень диверсифікації виробництва. Території з диверсифікованою економікою характеризуються більшою стійкістю до економічних коливань та вищою інвестиційною привабливістю. *Рівень розвитку виробничої інфраструктури* включає транспортну мережу, енергетичне господарство, системи зв'язку та телекомунікацій. Розвинена виробнича інфраструктура знижує транспортні та логістичні витрати підприємств, забезпечує надійне постачання енергії та зв'язку, що є критично важливим для інвесторів. *Фінансово-кредитна інфраструктура* території включає банківську мережу, страхові компанії, фондові ринки та інші фінансові інститути. Розвинена фінансова система забезпечує доступ до кредитних ресурсів, можливості страхування ризиків та ефективного управління [1; 6; 8; 12; 14; 24-25; 39 та інші];
- ***соціально-демографічні фактори.*** *Чисельність населення* визначає розмір внутрішнього ринку та трудових ресурсів. Густонаселені території зазвичай характеризуються більшим внутрішнім попитом та ширшими можливостями для розвитку сфери послуг. *Демографічна структура населення*, зокрема віково-статева структура, впливає на пропозицію робочої сили різних категорій. Території з переважанням населення працездатного віку мають кращі перспективи для залучення трудомістких виробництв. *Освітньо-кваліфікаційний рівень населення* визначає якість трудових ресурсів та можливості для розвитку наукомістких галузей. Наявність закладів вищої освіти, наукових

установ, кваліфікованих кадрів створює передумови для розвитку інноваційних виробництв та високотехнологічних галузей. *Рівень доходів населення* формує купівельну спроможність внутрішнього ринку. Території з високими доходами населення привабливі для інвестицій у сферу споживчих товарів та послуг [1; 6; 8; 12; 14; 24-25; 39 та інші];

- ***інституційно-правові фактори.*** *Законодавче забезпечення* інвестиційної діяльності включає закони про іноземні інвестиції, спеціальні економічні зони, державно-приватне партнерство та інші нормативно-правові акти. *Система державного регулювання інвестиційної діяльності* охоплює порядок реєстрації підприємств, отримання дозволів та ліцензій, процедури оподаткування та митного оформлення. Спрощені та прозорі адміністративні процедури сприяють підвищенню інвестиційної привабливості території. *Рівень корупції та якість державного управління* суттєво впливають на рішення інвесторів. Високий рівень корупції, бюрократичні бар'єри, непрозорість у прийнятті рішень знижують довіру інвесторів та підвищують ризики інвестиційної діяльності [1; 6; 8; 12; 14; 24-25; 39 та інші];
- ***політичні фактори.*** *Політична стабільність*, відсутність соціальних конфліктів, передбачувана економічна політика створюють сприятливі умови для довгострокових інвестицій. *Міжнародні відносини та зовнішньополітичний курс країни* впливають на можливості залучення іноземних інвестицій, участь у міжнародних економічних організаціях, доступ до зовнішніх ринків [1; 6; 8; 12; 14; 24-25; 39 та інші];
- ***екологічні фактори.*** *Стан довкілля* впливає на якість життя населення, здоров'я трудових ресурсів, можливості розвитку екологічно чистих виробництв. *Екологічні ризики*, пов'язані з техногенними катастрофами, забрудненням довкілля, зміною клімату, можуть суттєво знизити інвестиційну привабливість території. Натомість, екологічно чисті території привабливі для розвитку туризму, рекреації, виробництва

екологічної продукції. В умовах зростання екологічної свідомості суспільства та посилення вимог до сталого розвитку все більшої інвестиційної привабливості набувають *галузі зеленої економіки*, а інвестиції в такі галузі набувають статусу *зелених інвестицій* [1; 6; 8; 12; 14; 24-25; 39 та інші].

Ю. В. Гончаров і Ю. М. Неговська (2021 р.) виділяють наступні чинники інвестиційної привабливості економіки – політична стабільність, нормативно-правове забезпечення, інвестиційна активність країни, стан інвестиційного ризику, статус іноземних інвесторів, грошово-кредитна політика, стан розвитку продуктивних сил, наявність ресурсного забезпечення виробництва [6] (рис. 1.6).

Політична стабільність	Взаємоузгодженість діяльності усіх гілок влади. Послідовність прийняття рішень та їх виконання. Формування бюджету розвитку, цільове використання коштів. Забезпечення ефективності та справедливості діяльності. Сприяння макроекономічній стабільності та зростанню. Економічна свобода в країні.
Нормативно-правове забезпечення	Законодавство з інвестиційної діяльності. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення позитивного сальдо. Наявність державних інститутів регулювання. Оподаткування інвестицій, пільги.
Інвестиційна активність країни	Капітальні інвестиції. Обсяги фінансування науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт. Обсяг інноваційних витрат. Динаміка інноваційно-активних підприємств.
Стан інвестиційного ринку	Ефективність функціонування фондової біржі. Стан ринку капіталів, інвестиційних проектів та товарів. Інфраструктура ринку. Конкуренція. Система обмежень та ризику.
Статус іноземних інвесторів	Законодавство про іноземне інвестування: пільги, ризики, захищеність іноземних інвесторів. Досвід та результативність участі в роботі світових економічних інституціях.
Грошово-кредитна політика	Кредитні ставки: строки, умови. Доступність кредитів. Інвестиційна діяльність банків. Участь у глобалізаційних процесах.
Стан розвитку продуктивних сил	Частка технологій 5-го і 6-го технологічних укладів. Структура промислової продукції за технологічними укладами. Продуктивність праці. Конкурентоспроможність країни на внутрішньому та світовому ринках.
Наявність ресурсного забезпечення виробництва	Стан розвитку людського капіталу. Наявність природних ресурсів. Технологічна оснащеність виробництва. Розвиток науки і техніки.

Рис. 1.6. Система чинників формування інвестиційної привабливості економіки [6]

1.3. Методики визначення інвестиційної привабливості території

У науковій літературі можна зустріти ряд методик визначення інвестиційної привабливості території. Київський міжнародний інститут соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України в 2013-2014 роках досліджував рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України за цілою низкою чинників – жорстких і м'яких (рис. 1.7).

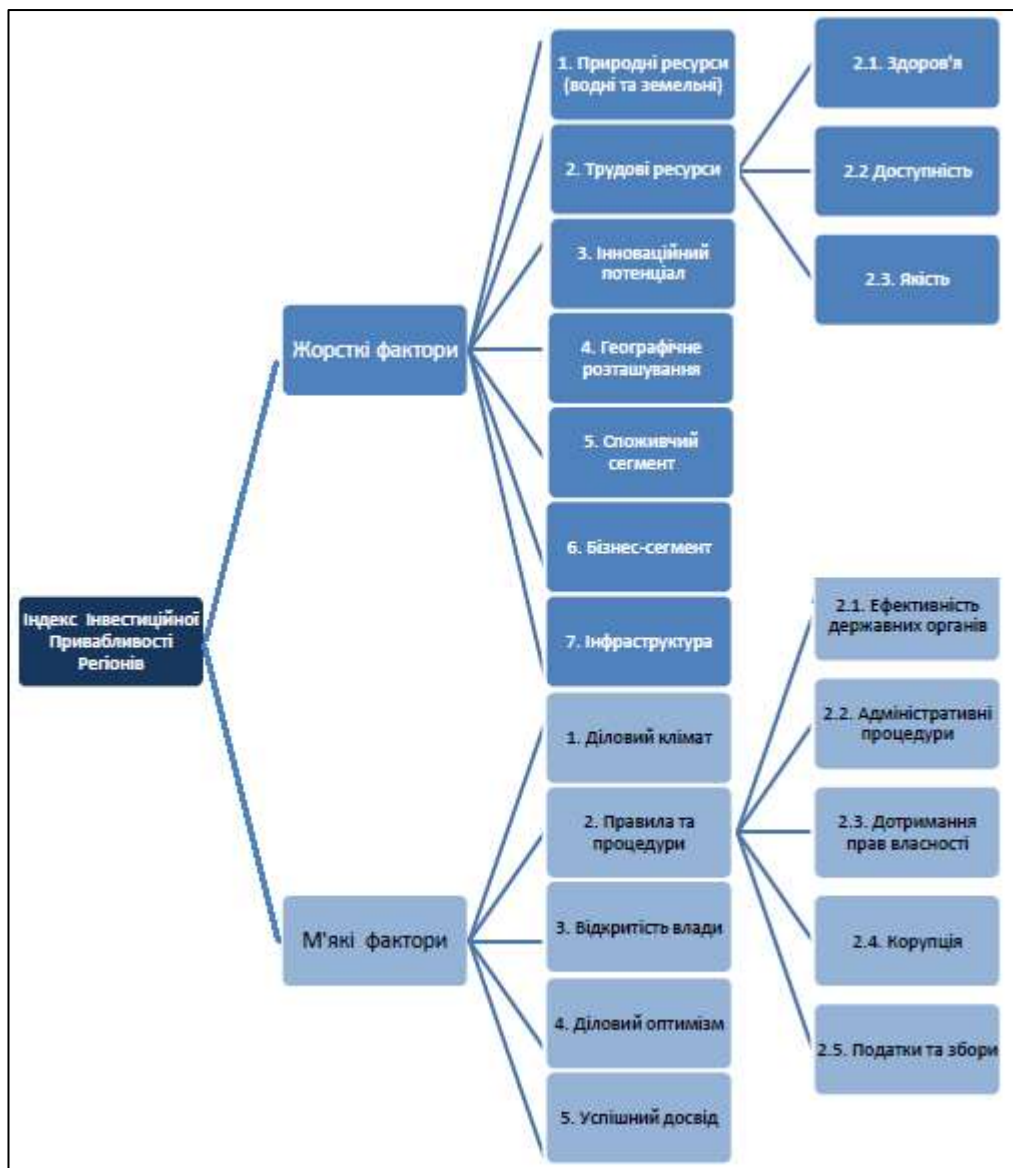

Рис. 1.7. Індекс інвестиційної привабливості регіонів за методикою Київського міжнародного інституту соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій [38]

Дослідження рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України включало три етапи і три складові (рис. 1.8-1.9).

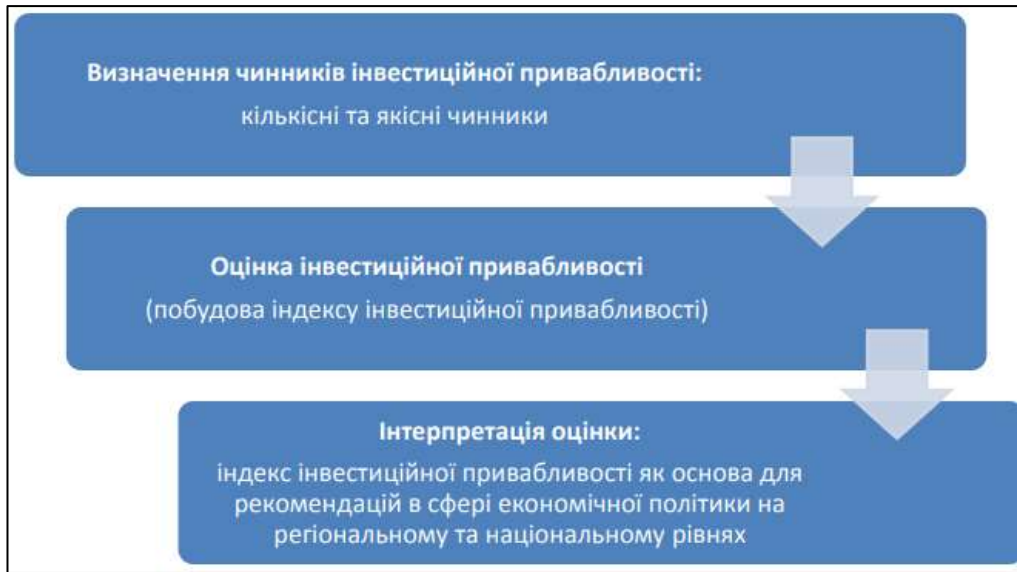

Рис. 1.8. Етапи дослідження рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України за методикою Київського міжнародного інституту соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій [37]

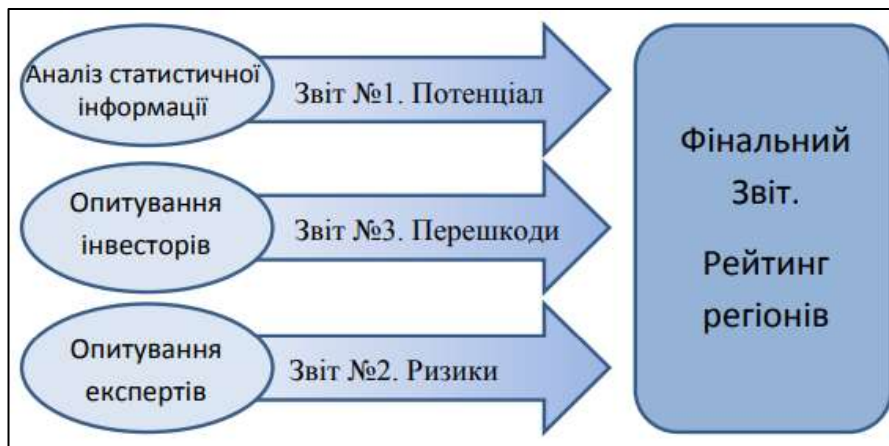

Рис. 1.9. Складові дослідження рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України за методикою Київського міжнародного інституту соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій [37]

Ще однією організацією, яка з кінця 2008 року проводить дослідження інвестиційної привабливості України, є Європейська Бізнес Асоціація (European Business Association, ЕВА) [48]. Це на сьогодні найбільш впливове та найчисельніше об'єднання міжнародного й українського бізнесу в Україні.

Партнерами ЕВА в дослідженні інвестиційної привабливості країни в різні роки виступали такі дослідницькі компанії як «Factum Group», «InMind», «Gemius», «Gradus Research» тощо. В дослідженні приймають участь в якості експертів керівники найбільших міжнародних та українських компаній, які є найголовнішими інвесторами України [10].

За методологією дослідження, індекс інвестиційної привабливості розраховується як середнє арифметичне оцінок п'яти питань (рис. 1.10):

Рис. 1.10. Питання, які задаються експертам при дослідженні інвестиційної привабливості за методикою ЕВА (побудовано автором за [48])

Відповідь на кожне питання оцінюється по п'ятибальній шкалі Лайкерта. Протягом 2008-2025 років ЕВА провела 46 таких досліджень (в 2008-2015 роках – за кварталами, в 2016-2022 роках – за півріччями, в 2023-2024 роках – за рік) [48].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

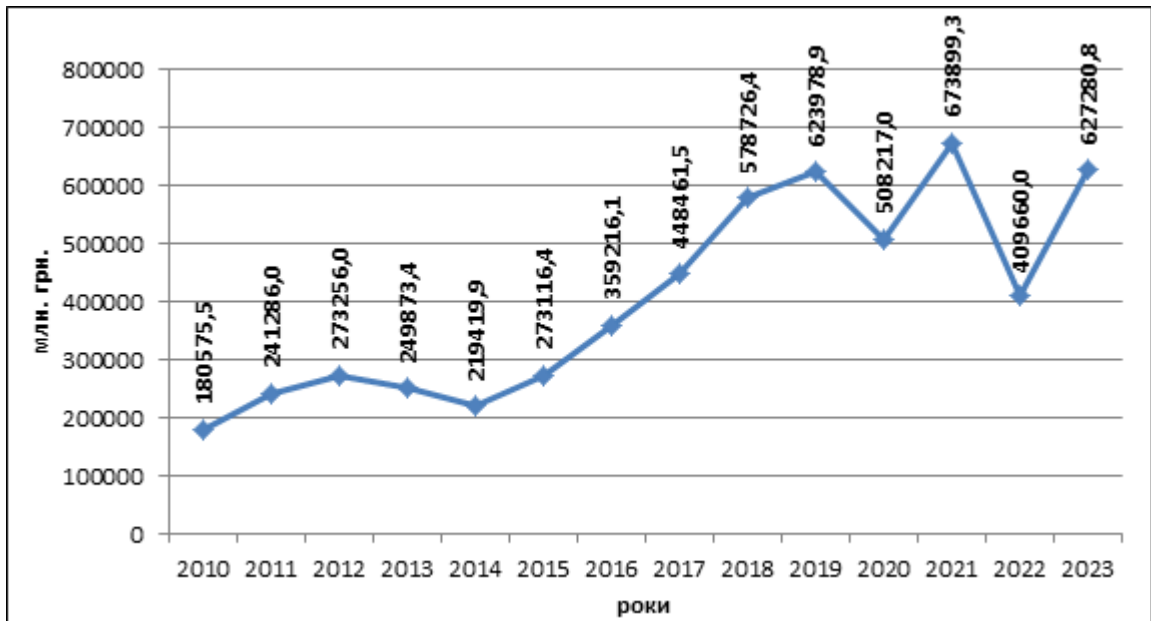
2.1. Інвестиційна діяльність України

2.1.1. Капітальні інвестиції. Капітальні інвестиції – інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних та нематеріальних активів (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Капітальні інвестиції (побудовано автором за [15])

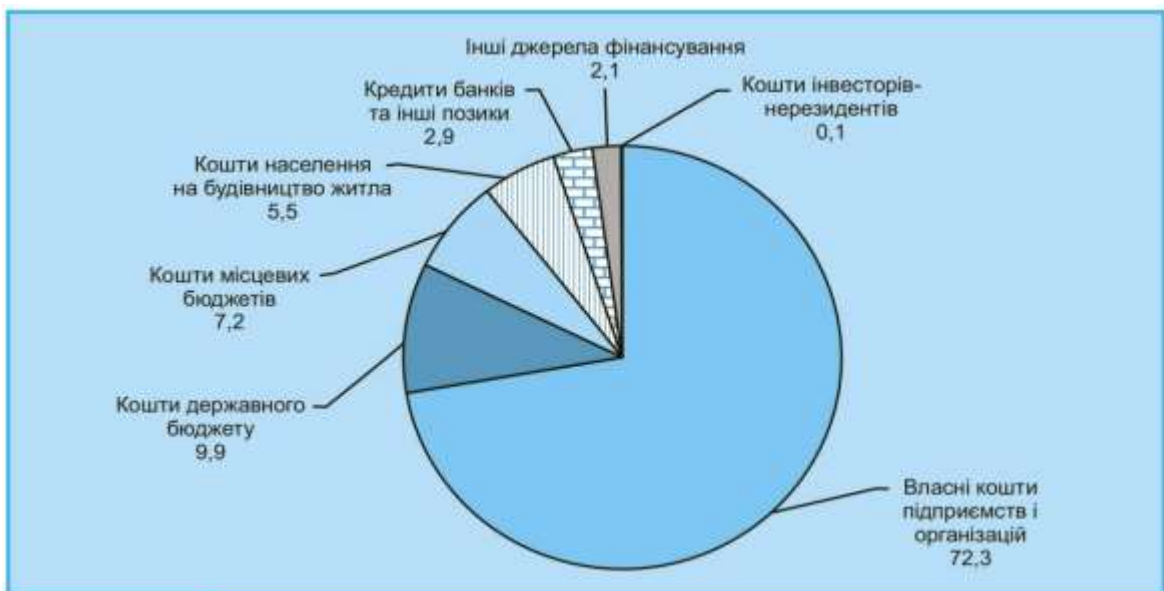
В 2023 році в економіку України було вкладено 627280,8 млн. грн. капітальних інвестицій, що в 1,5 рази більше, ніж у 2022 році та в 3,5 рази більше, ніж у 2010 році (рис. 2.2). Розподіл капітальних інвестицій в матеріальні і нематеріальні активи складав 95 % на 5 %. Третина всіх капіталовкладень спрямовувалася в машини, обладнання та інвентар (34,1 %), 22,7 % – в інженерні споруди, ще по 13,3-13,4 % – в транспортні засоби та нежитлові будівлі. Щодо інвестицій у нематеріальні активи, то практично всі гроші були вкладені в програмне забезпечення та бази даних (3,1 %) [15].

Примітка: починаючи з 2014 року дані наведено без урахування тимчасово окупованої Російською Федерацією території України

Рис. 2.2. Динаміка капітальних інвестицій в економіку України в 2010-2023 роках, млн. грн. (побудовано автором за [15])

Основним джерелом інвестування були власні кошти підприємств і організацій (72,3 %) [15] (рис. 2.3).

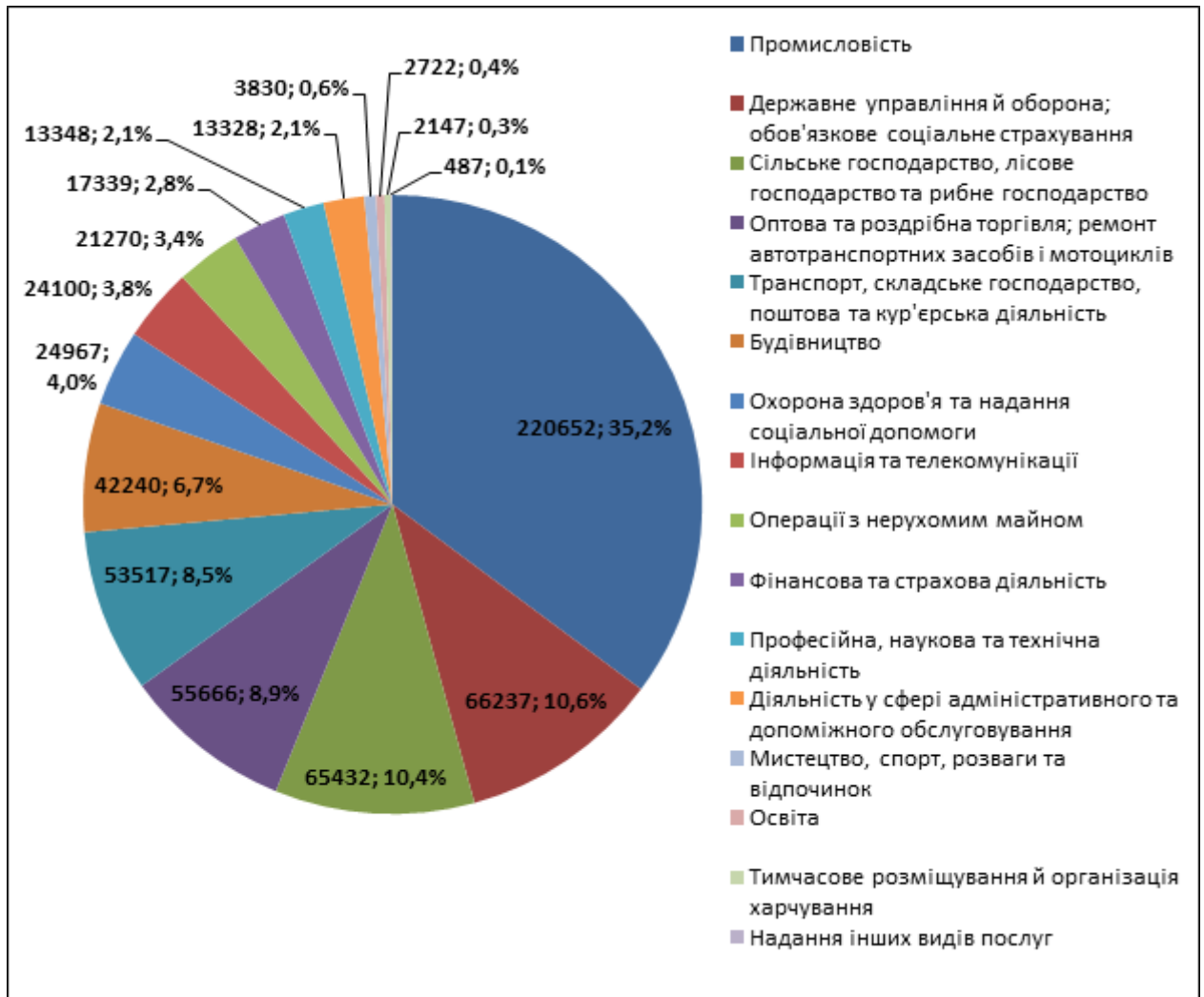
Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої Російською Федерацією території України

Рис. 2.3. Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування у 2023 році, % [15]

56,2 % всіх капітальних інвестицій отримали три види економічної діяльності:

- 1) промисловість (третина всіх капіталовкладень);
- 2) державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування;
- 3) сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство

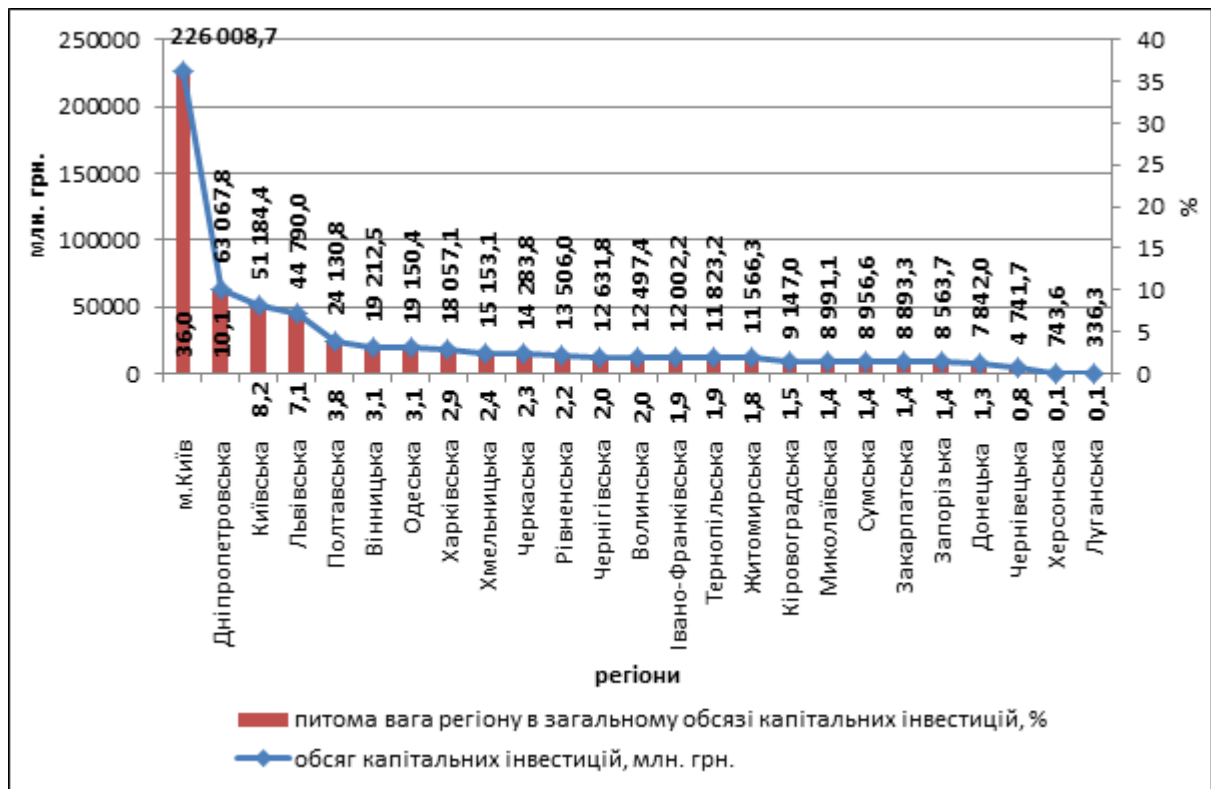
[15] (рис. 2.4).

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої Російською Федерацією території України

Рис. 2.4. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності України в 2023 році, млн. грн. / % (побудовано автором за [15])

В регіональному аспекті найбільше капітальних інвестицій було вкладено в м. Київ та Дніпропетровську область (36 % і 10 % відповідно) [15] (рис. 2.5).

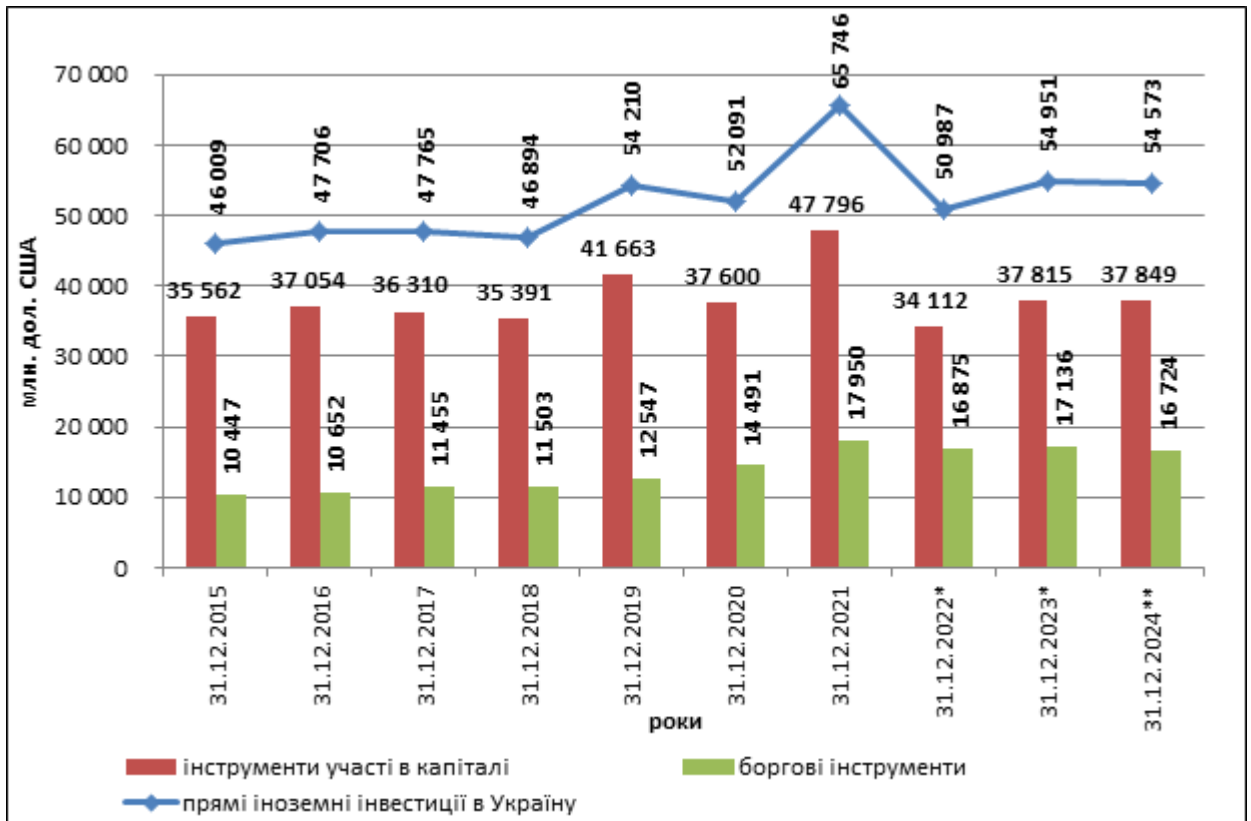

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої Російською Федерацією території України

Рис. 2.5. Розподіл регіонів України за обсягом капітальних інвестицій у 2023 році, млн. грн. / % (побудовано автором за [15])

2.1.2. Прямі іноземні інвестиції. Прямі іноземні інвестиції – це довгострокові вкладення матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни (наприклад, з метою організації і будівництва підприємств). Розраховуються в млн. дол. США [36].

В 2023 році в економіку України було вкладено 54951 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій. Це на 20 % менше, ніж перед повномасштабним вторгненнями Росії (65746 млн. дол. США), але на 8 % більше, ніж у 2022 році (50987 млн. дол. США) (рис. 2.6). Розподіл прямих іноземних інвестицій на інструменти участі в капіталі та боргові інструменти в 2023 році склав 69 % на 31 % [33].

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої Російською Федерацією території України

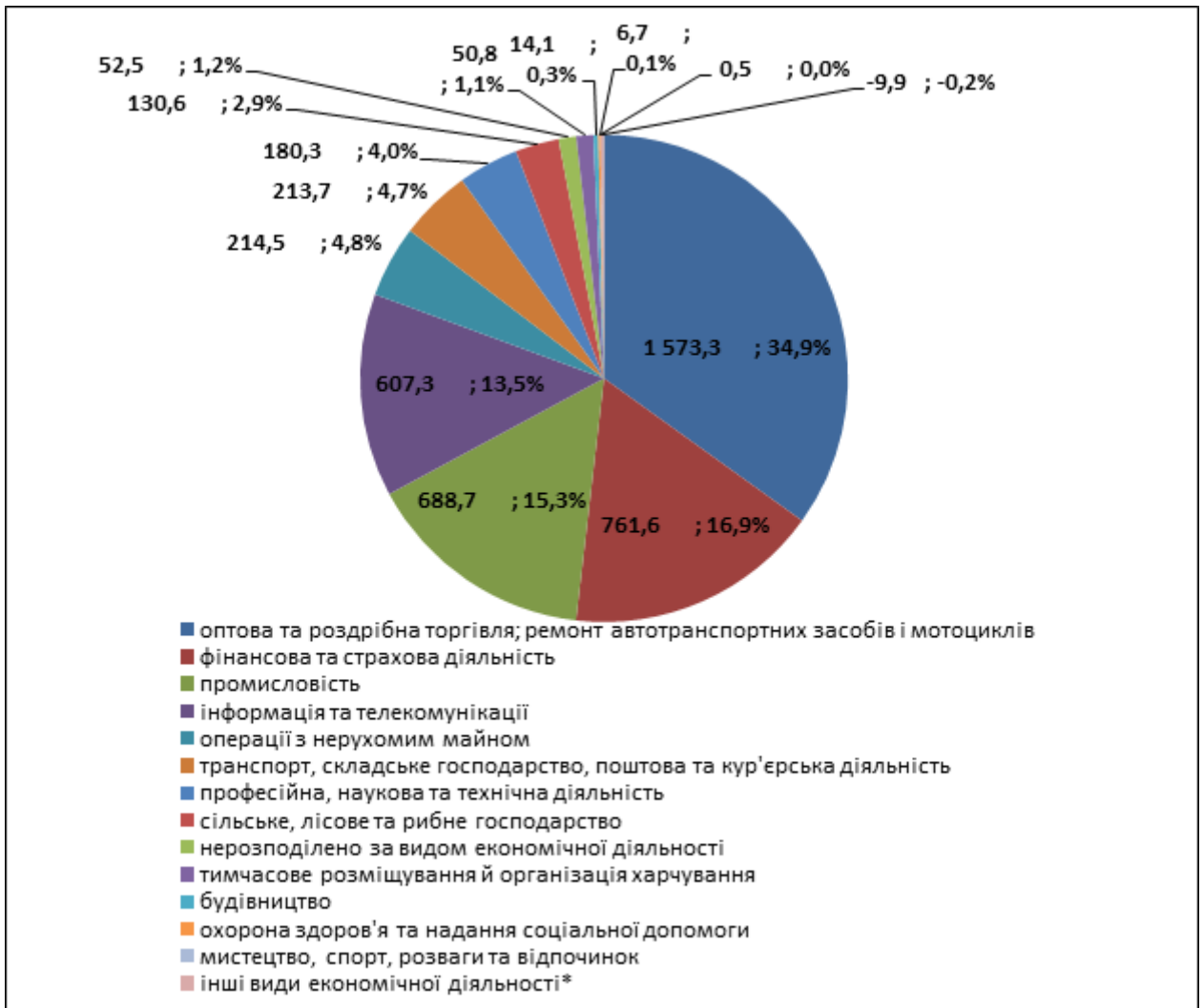
* Дані щодо інструментів участі в капіталі починаючи з даних станом на 31. 03. 2022 р. оцінено з урахуванням даних підприємств з прямими інвестиціями, які фактично надали звітність, та можуть бути уточнені після отримання повної інформації.

** Дані станом на 31. 12. 2024 р. щодо інструментів участі в капіталі будуть уточнені після отримання остаточних даних річної фінансової звітності підприємств.

Рис. 2.6. Динаміка прямих іноземних інвестицій в економіку України в 2016-2024 роках, млн. дол. США (побудовано автором за [33])

Найбільш привабливими для іноземних інвесторів видами економічної діяльності України в 2023 році стали:

- оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (34,9 %);
- фінансова та страхова діяльність (16,9 %);
- промисловість (15,3 %) [33] (рис. 2.7).

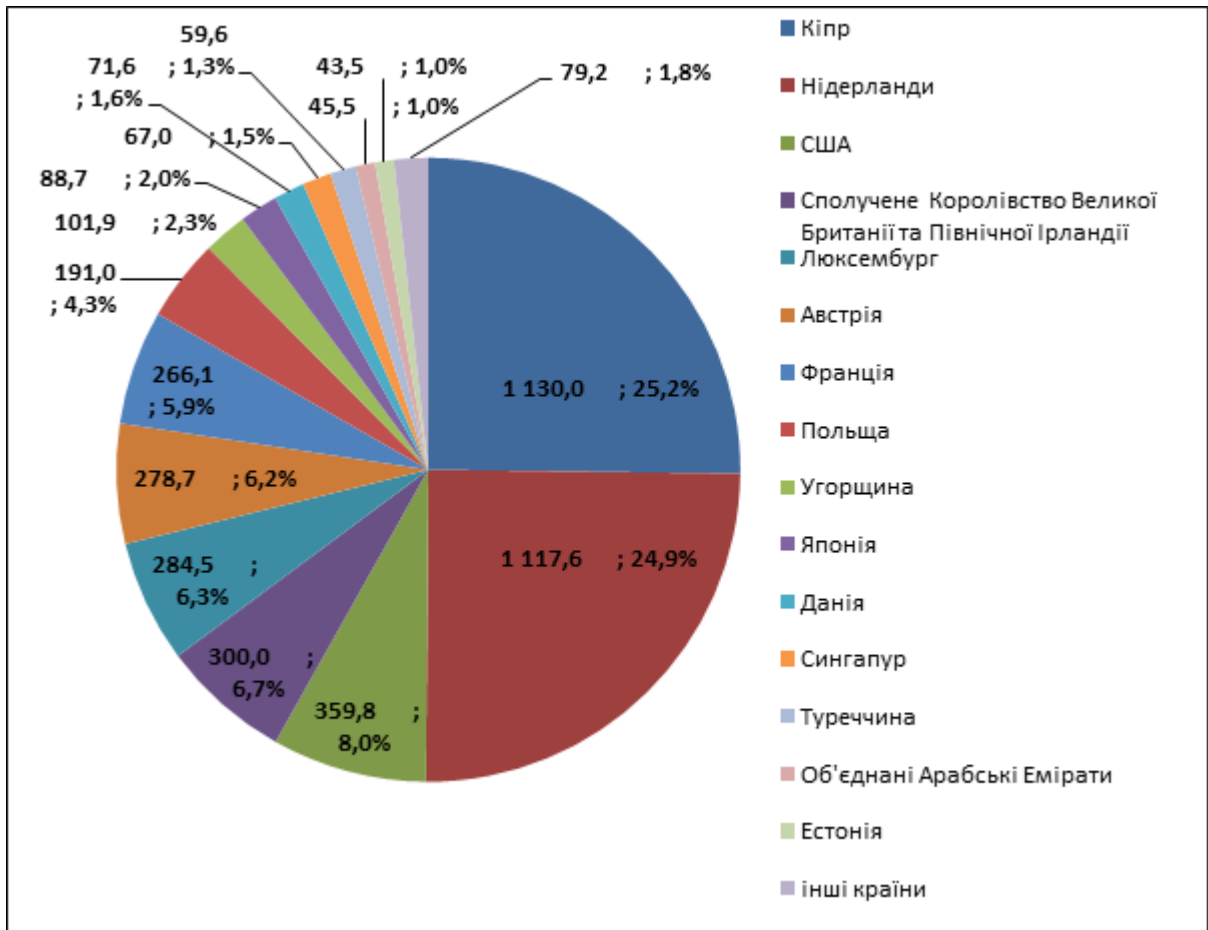

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої Російською Федерацією території України

* до інших видів економічної діяльності входять освіта, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, надання інших видів послуг (дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про офіційну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації)

Рис. 2.7. Структура прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності України в 2023 році, млн. грн. / % (побудовано автором за [33])

Найбільшими інвесторами України в 2023 році виступили Кіпр (25,2%), Нідерланди (24,9%) та США (8,0%). Також великі ПІ зробили Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Люксембург, Австрія, Франція (від 5 до 10%), Польща, Угорщина, Японія, Данія, Сінгапур, Туреччина, ОАЕ, Естонія (від 1 до 5%) [33] (рис. 2.8).

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої Російською Федерацією території України

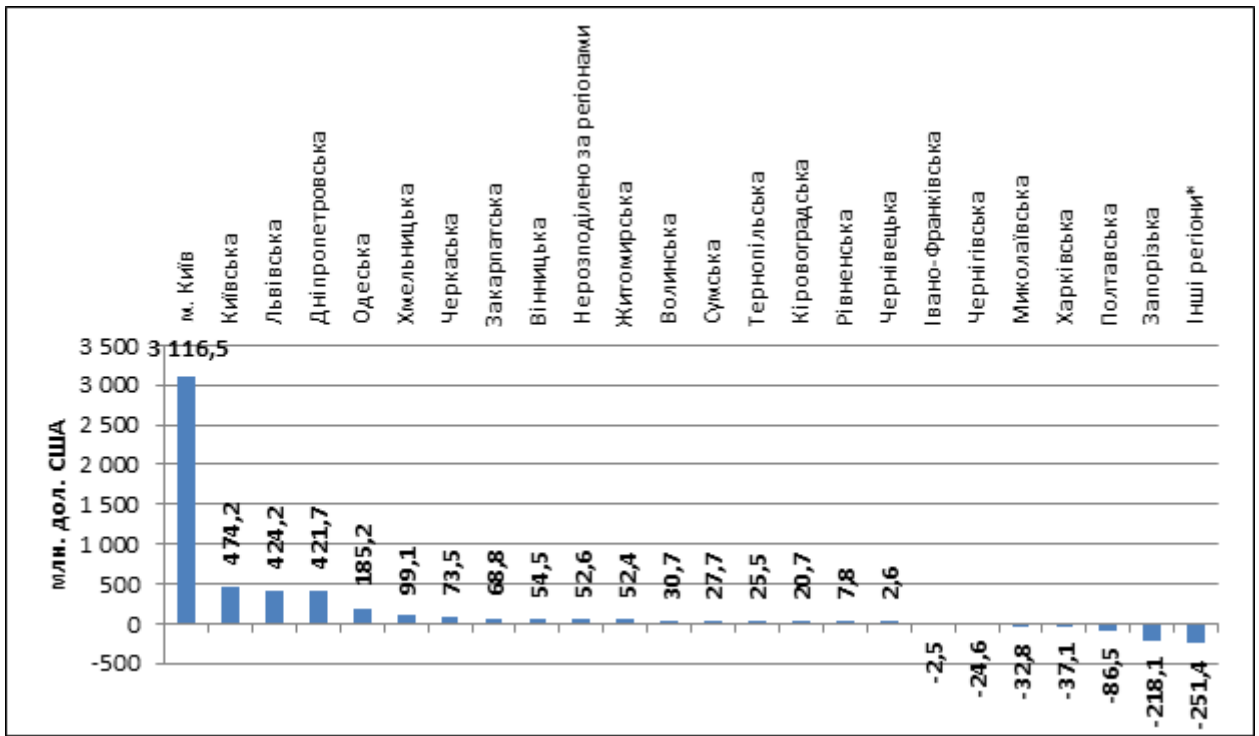
Рис. 2.8. Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за країнами світу в 2023 році, млн. грн. / % (побудовано автором за [33])

В регіональному аспекті найбільше ПІІ було вкладено в м. Київ (69,5 %) [33] (рис. 2.9).

2.2. Інвестиційна привабливість України та її регіонів

2.2.1. Динаміка індексу інвестиційної привабливості країни.

Київський міжнародний інститут соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України в 2013-2014 роках досліджував рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України за цілою низкою чинників – жорстких і м'яких (рис. 2.10) [38].

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованої Російською Федерацією території України

*іншими регіонами є Херсонська, Луганська, Донецька області (дані враховані до загального обсягу прямих інвестицій в Україні, але не оприлюднюються у зв'язку з низьким рівнем звітування (менше 50 %))

Рис. 2.9. Розподіл регіонів України за обсягом прямих іноземних інвестицій у 2023 році, млн. дол. США (побудовано автором за [33])

За результатами досліджень найбільш інвестиційно привабливими в Україні в 2014 році були Львівська, Івано-Франківська, Одеська, Вінницька області та м. Київ, а найменш інвестиційно привабливими – АР Крим, Чернівецька, Херсонська, Закарпатська, Луганська і Донецька області (рис. 2.11а). Якщо говорити окремо про жорсткі та м'які чинники, то за жорсткими чинниками в ТОП-5 входили Харківська, Дніпропетровська, Одеська, Львівська області та м. Київ, а регіонами-аутсайдерами були Закарпатська, Чернівецька, Хмельницька області, АР Крим та м. Севастополь (рис. 2.11б). За м'якими чинниками в Україні лідували Львівська, Івано-Франківська, Волинська, Чернігівська та Одеська області, в той час як останні місця займали Донецька, Кіровоградська, Полтавська, Херсонська, Луганська області та АР Крим (рис. 2.11в).

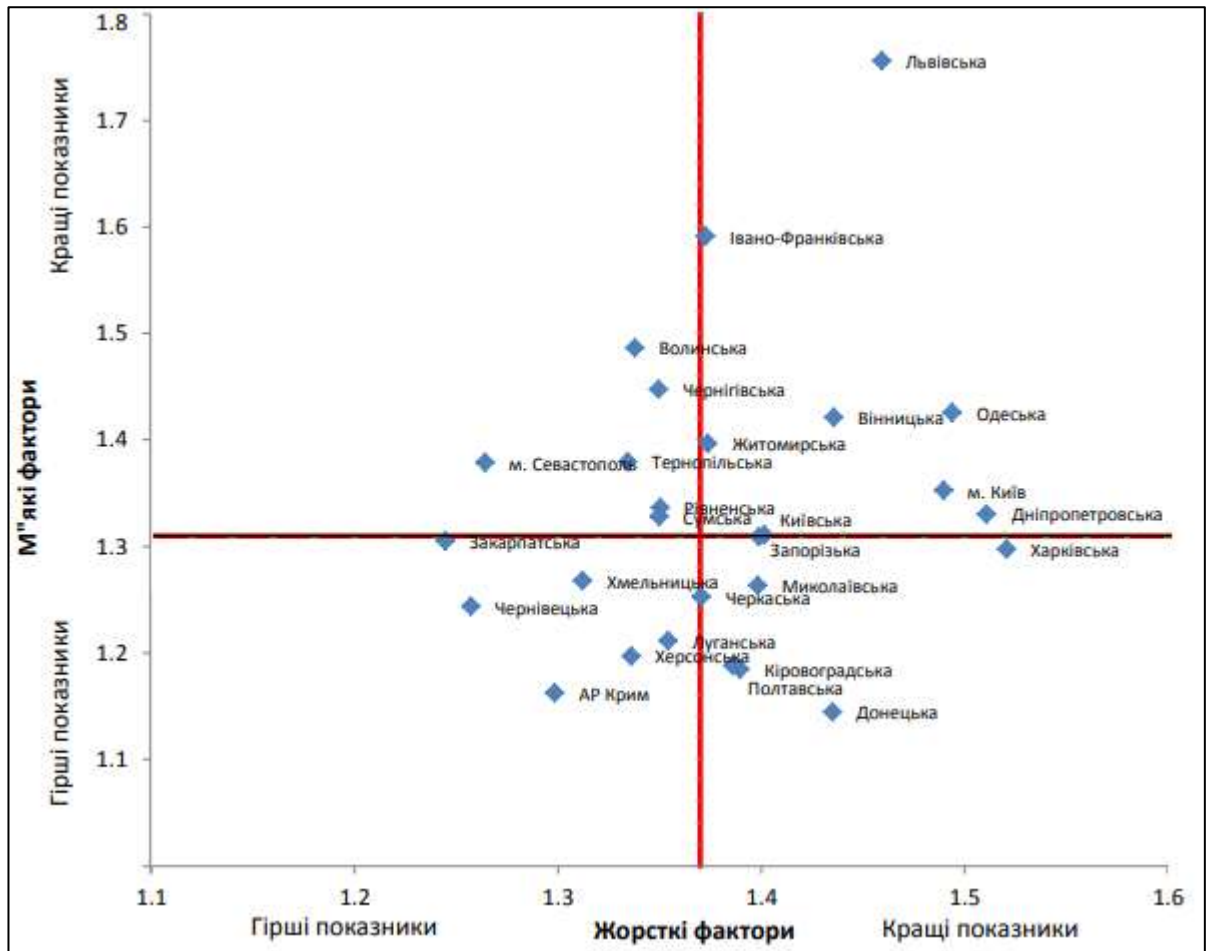
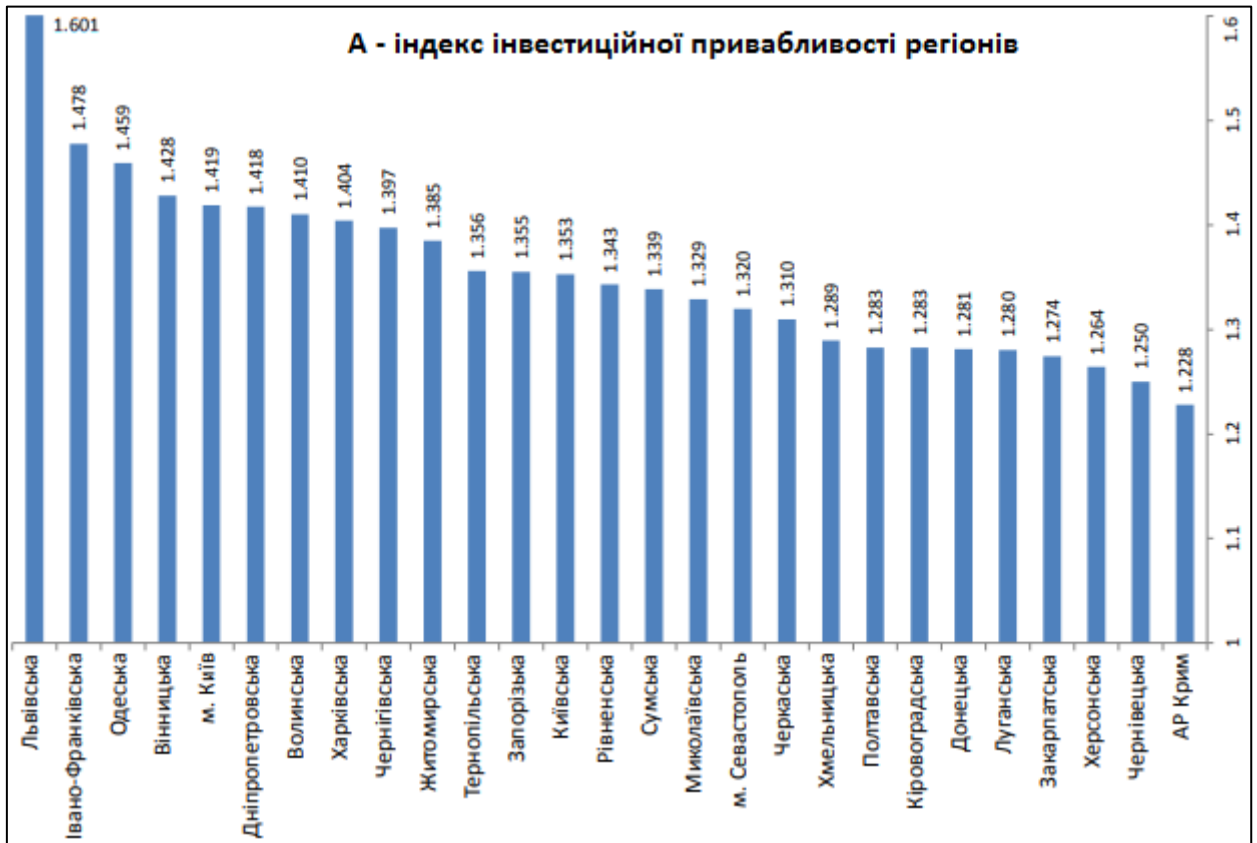

Рис. 2.10. Розподіл регіонів України за жорсткими та м'якими факторами інвестиційної привабливості в 2014 році [38]

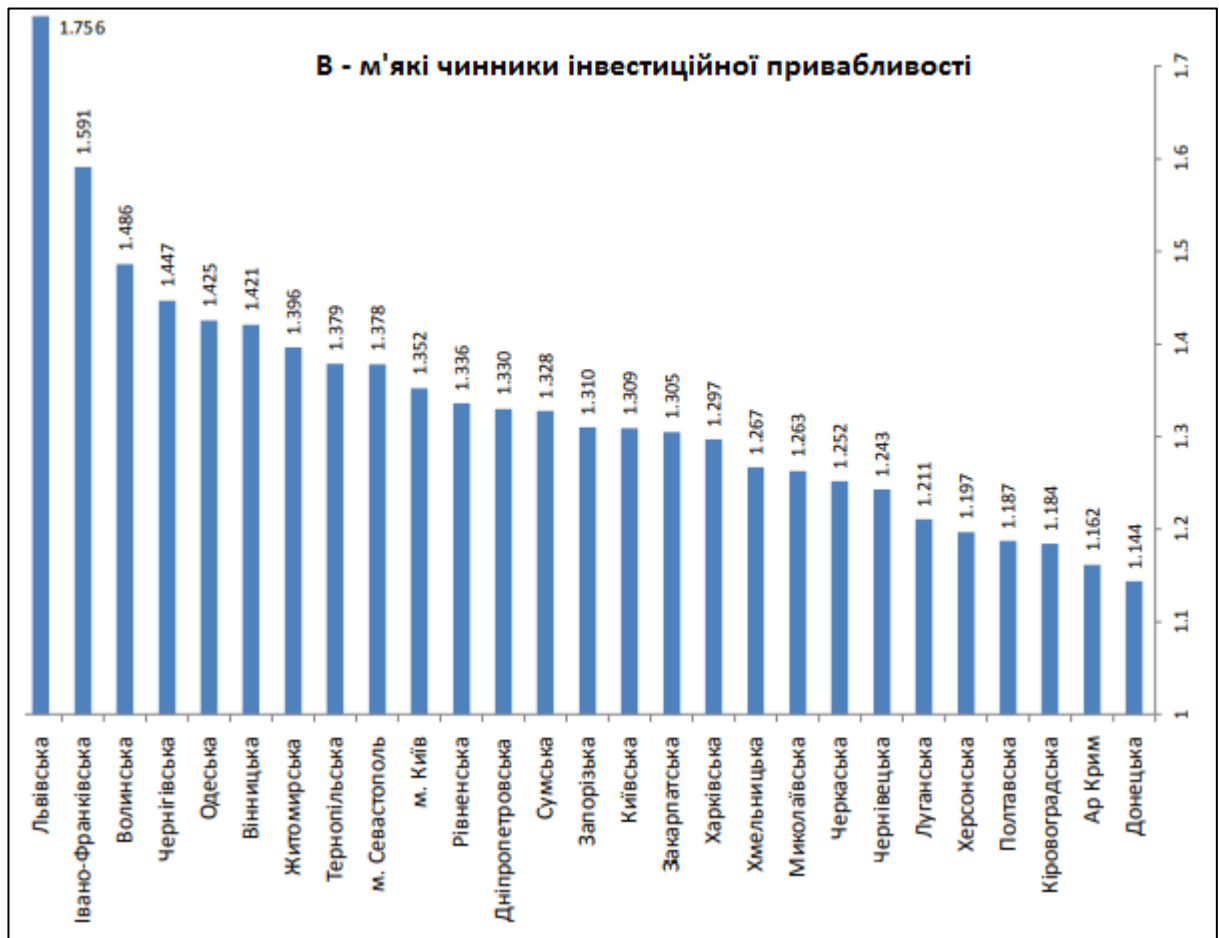
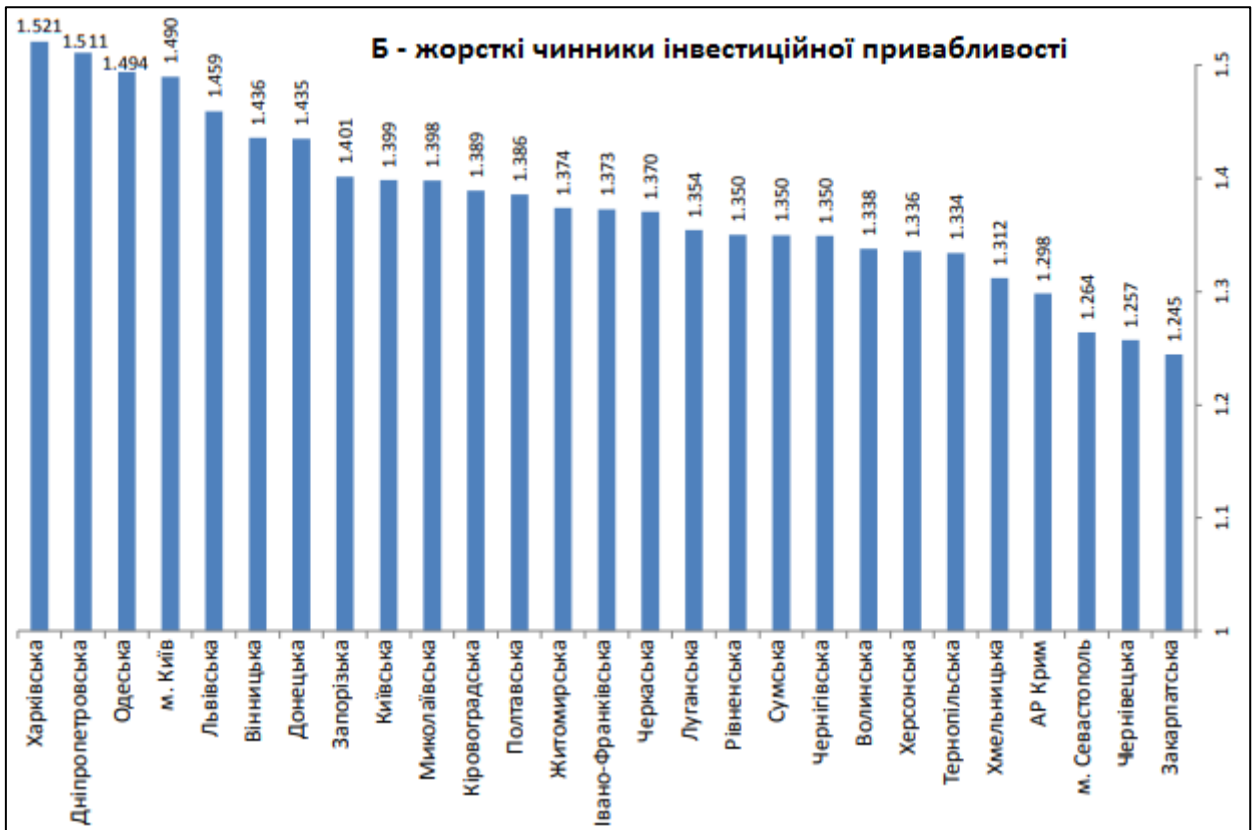

Рис. 2.11. Розподіл регіонів України за індексом інвестиційної привабливості в 2014 році

З кінця 2008 року дослідження інвестиційної привабливості України проводить Європейська Бізнес Асоціація (European Business Association, ЕВА), яка розраховує індекс інвестиційної привабливості України як середнє арифметичне оцінок п'яти питань до експертів – керівників найбільших міжнародних та українських компаній, які є найголовнішими інвесторами України (рис. 1.10). Кожна відповідь на питання оцінюється в п'ять балів. Результати досліджень інвестиційної привабливості України протягом 2008-2024 років представлені в табл. 2.1. Бачимо, що протягом зазначеного періоду індекс інвестиційної привабливості України коливався від 1,81 балів у ІV кварталі 2013 року (найнижчий рівень) до 3,4 балів у І кварталі 2011 року (найвищий рівень). Жодного разу за період дослідження індекс не досяг позитивної зони – вище 4 балів, переважно перебуваючи в негативній зоні – нижче 3 балів. Тільки в 2010 – першій половині 2011 років та в 2017-2018 роках індекс інвестиційної привабливості України досяг нейтральної зони, трохи перевищивши 3 бали (табл. 2.1). Стосовно оцінки інвестиційного клімату експертами слід зазначити, що найбільш позитивні оцінки (більше 50 % експертів оцінювали інвестиційний клімат як сприятливий) спостерігалися в період з ІІ кварталу 2010 року по ІІ квартал 2011 року включно. Серед усіх досліджень інвестиційної привабливості України в 2008-2024 роках (їх було 46) в 25-и з них сприятливу оцінку інвестиційного клімату дали менше 10 % опитаних експертів (найгірші оцінки). Найбільш негативні оцінки (70 % і більше експертів оцінювали інвестиційний клімат як несприятливий) спостерігалися в період з ІV кварталу 2008 року по ІV квартал 2009 року, з ІV кварталу 2011 року по І півріччя 2016 року, в ІІ півріччі 2020 року та з І півріччя 2022 року і дотепер. Тільки з ІІ кварталу 2010 року по ІІ квартал 2011 року включно негативні оцінки інвестиційного клімату були в цілому нехарактерні для експертів (менше 20 % експертів оцінили інвестиційний клімат як несприятливий) (табл. 2.1).

**Результати дослідження інвестиційної привабливості України
Європейською Бізнес Асоціацією в 2008-2024 роках
(складено автором за [22])**

Період дослідження	Індекс інвестиційної привабливості за 5-бальною шкалою	Кількість опитаних експертів	Оцінка експертами інвестиційного клімату, % від опитаних		
			скоріше / швидше / однозначно / вкрай несприятливий	нейтральний	скоріше / швидше / однозначно сприятливий
III квартал 2008 року	3,14	151	37	18	45
IV квартал 2008 року	2,22	нд	75	15	10
I квартал 2009 року	2,22	103	82	7	11
II квартал 2009 року	2,64	78	70	12	18
III квартал 2009 року	2,56	нд	75	15	10
IV квартал 2009 року	2,57	99	78	15	6
I квартал 2010 року	3,08	61	54	22	25
II квартал 2010 року	3,25	113	11	19	69
III квартал 2010 року	3,2	96	15	24	62
IV квартал 2010 року	3,28	110	18	20	62
I квартал 2011 року	3,4	91	10	22	69
II квартал 2011 року	3,39	124	14	27	59
III квартал 2011 року	2,56	122	64	25	11
IV квартал 2011 року	2,19	162	82	15	2
I квартал 2012 року	2,18	149	85	13	1

Продовження табл. 2.1

II квартал 2012 року	2,19	115	85	11	4
III квартал 2012 року	2,14	103	84	8	8
IV квартал 2012 року	2,12	118	91	7	2
I квартал 2013 року	2,12	155	91	7	2
II квартал 2013 року	2,17	144	88	10	2
III квартал 2013 року	2,39	131	87	6	7
IV квартал 2013 року	1,81	105	92	6	2
I квартал 2014 року	2,72	106	75	16	9
II квартал 2014 року	2,74	103	73	19	8
III квартал 2014 року	2,65	121	73	15	12
IV квартал 2014 року	2,5	82	85	9	6
I квартал 2015 року	2,51	114	85	11	4
II квартал 2015 року	2,66	112	81	13	6
III квартал 2015 року	2,56	98	89	10	1
IV квартал 2015 року	2,57	71	80	16	4
I півріччя 2016 року	2,88	92	78	11	11
II півріччя 2016 року	2,85	89	67	24	9
I півріччя 2017 року	3,15	142	54	33	13
II півріччя 2017 року	3,03	78	58	31	11
I півріччя 2018 року	3,1	128	38	34	28
II півріччя 2018 року	3,07	115	40	35	25

Продовження табл. 2.1

I півріччя 2019 року	2,85	100	57	24	19
II півріччя 2019 року	2,95	122	44	39	17
I півріччя 2020 року	2,51	105	62	34	4
II півріччя 2020 року	2,4	101	78	16	6
I півріччя 2021 року	2,84	91	58	29	13
II півріччя 2021 року	2,73	92	58	35	7
I півріччя 2022 року	2,17	102	87	9	4
II півріччя 2022 року	2,48	100	87	8	5
2023 рік	2,44	85	84	7	9
2024 рік	2,49	80	79	12	9

Для можливості коректного порівняння всі результати досліджень інвестиційної привабливості України в 2008-2024 роках усереднено та представлено за роками (як середнє арифметичне всіх індексів відповідного року). Протягом 2008-2024 років індекс інвестиційної привабливості України коливався від 2,12 балів у 2013 році (найнижчий рівень) до 3,2 балів у 2010 році (найвищий рівень). Жодного разу за цей період індекс не досяг позитивної зони – вище 4 балів, постійно перебуваючи в негативній зоні – нижче 3 балів. Тільки в 2010 та 2017-2018 роках індекс інвестиційної привабливості України досяг нейтральної зони, трохи перевищивши 3 бали (рис. 2.12). Стосовно оцінки інвестиційного клімату слід зазначити, що найбільш позитивні оцінки спостерігалися в 2010 році (55 % експертів оцінили інвестиційний клімат як сприятливий). За 17 років дослідження інвестиційної привабливості України протягом восьми з них сприятливу оцінку інвестиційного клімату дали менше 10 % опитаних експертів (у 2012-2015, 2020, 2022-2024 роках). Найбільш негативні оцінки (70 % і більше експертів оцінювали інвестиційний клімат як несприятливий) спостерігалися

в 2009, 2012-2016, 2020, 2022-2024 роках. Тільки в 2010-2011 та в 2018 роках негативні оцінки інвестиційного клімату дали менше половини експертів (рис. 2.13).

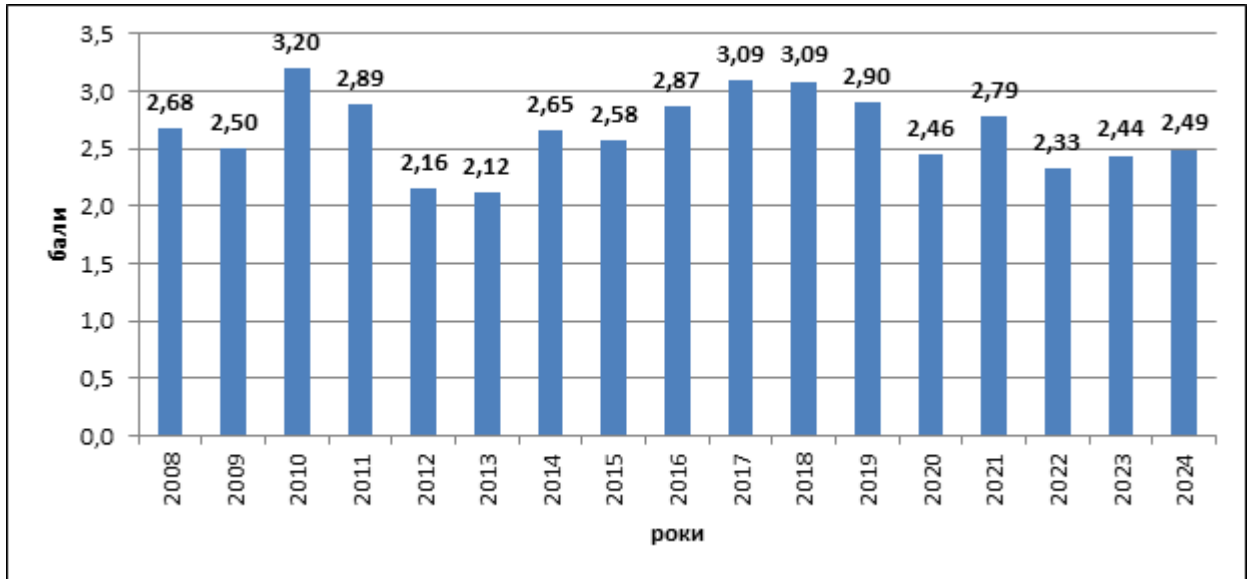

Рис. 2.12. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України протягом 2008-2024 роках (розраховано і побудовано автором за даними [22])

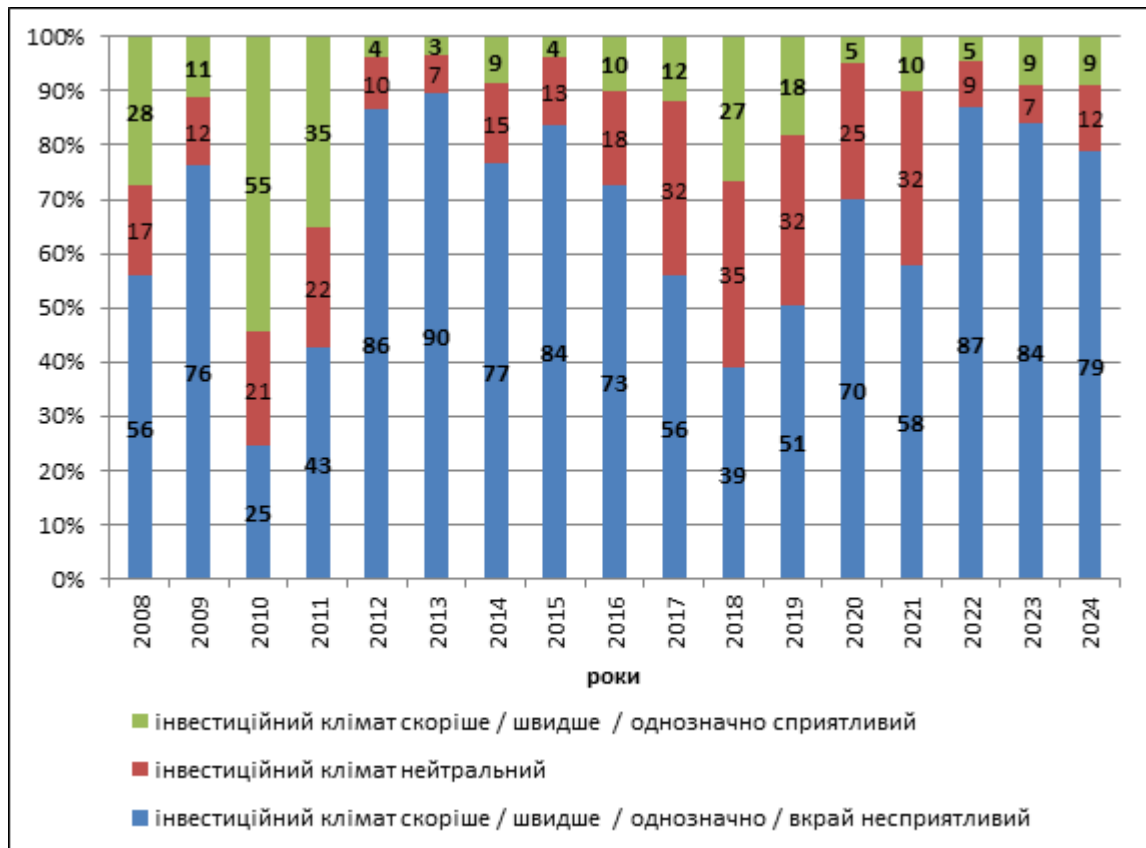

Рис. 2.13. Динаміка оцінки інвестиційного клімату України експертами (%) в 2008-2024 роках (розраховано і побудовано автором за [22])

Для формування об'єктивного розуміння інвестиційної привабливості України з позиції іноземних інвесторів, наведемо SWOT-аналіз (табл. 2.2). На основі отриманих результатів можна констатувати, що країна володіє обмеженою кількістю сильних сторін (Strengths), проте потенційна реалізація наявних перспективних можливостей (Opportunities) дозволить у перспективі підвищити інвестиційну привабливість України для міжнародних інвесторів. Водночас спостерігається значний перелік слабких сторін (Weaknesses) і загроз (Threats). Навіть незначні негативні фактори можуть призвести до загострення зазначених проблем та спричинити погіршення інвестиційного клімату [28].

Таблиця 2.2

**SWOT-аналіз інвестиційної привабливості України
для іноземних інвесторів [28]**

S-сильні сторони	W-слабкі сторони
1	2
<ul style="list-style-type: none"> – вигідне геополітичне розташування; – могутній природно-ресурсний потенціал; відкритість економіки; – кваліфікована та дешева робоча сила; – висока зацікавленість в економічному розвитку країни; – інноваційно-технічний потенціал (зокрема, авіаційно-космічне співробітництво); – високий потенціал аграрної галузі, торгівлі сільськогосподарською продукцією; – потенціал вітчизняного туризму; – прагнення до урізноманітнення джерел енергоносіїв та пониження енергозалежності. 	<ul style="list-style-type: none"> – низька конкурентоспроможність готової продукції; – низький рівень ділової активності; високий інфляційний рівень; – використання застарілих технологій; – низький рівень інформаційного забезпечення з питань інвестиційної політики; – велика кількість конкурентів; – низький рівень державної підтримки; – обмеженість джерел фінансування; – відсутність чіткої стратегії економічного розвитку країни; – низький рівень довіри інвесторів до влади; – сприйнятливість судової системи до політичного тиску.
О-можливості	Т-загрози
<ul style="list-style-type: none"> – підвищення ефективності наукового потенціалу; – збільшення обсягів виробництва; – підвищення попиту на якісну продукцію; – розширення ринків збуту; – удосконалення економічної інфраструктури; – формування нормативно-правової бази; – зменшення податкового навантаження (надання податкових пільг інвесторам); – зниження рівня корупції; – зниження державного контролю над економікою; – залучення інвестицій в науку та інновації; – стабільна банківська система. 	<ul style="list-style-type: none"> – нестабільність та недосконалість податкової та економічної політики; – нестабільність політичної системи; – відсутність ефективного правового захисту інвесторів від боржників; – низький рівень розвитку транспортної інфраструктури; – високий рівень втрат інвестицій; – низький рівень інвестиційної привабливості українських підприємств; – незахищеність права власності; – низький рівень безпеки через воєнні дії; – високий рівень тінізації економіки, корупція та хабарництво.

2.2.2. Позитивні і негативні фактори формування інвестиційної привабливості країни. Дослідження інвестиційної привабливості України, що проводить з 2008 року Європейська Бізнес Асоціація, передбачає не тільки відповіді експертів на п'ять запитань (рис. 1.10), а ще й визначення позитивних і негативних факторів інвестиційної привабливості держави. Розглянемо, які позитивні і негативні фактори визначили експерти в 2022-2024 роках, тобто в умовах повномасштабного вторгнення Росії на територію України (рис. 2.14).

Рис. 2.14. Фактори формування інвестиційної привабливості України в 2022-2024 роках [11]

Н. С. Скопенко, О. М. Кириченко, О. В. Левченко (2025 р.) всі фактори, що впливають на інвестиційну привабливість України в умовах воєнного стану, поділяють на традиційні та специфічні [39] (рис. 2.15).

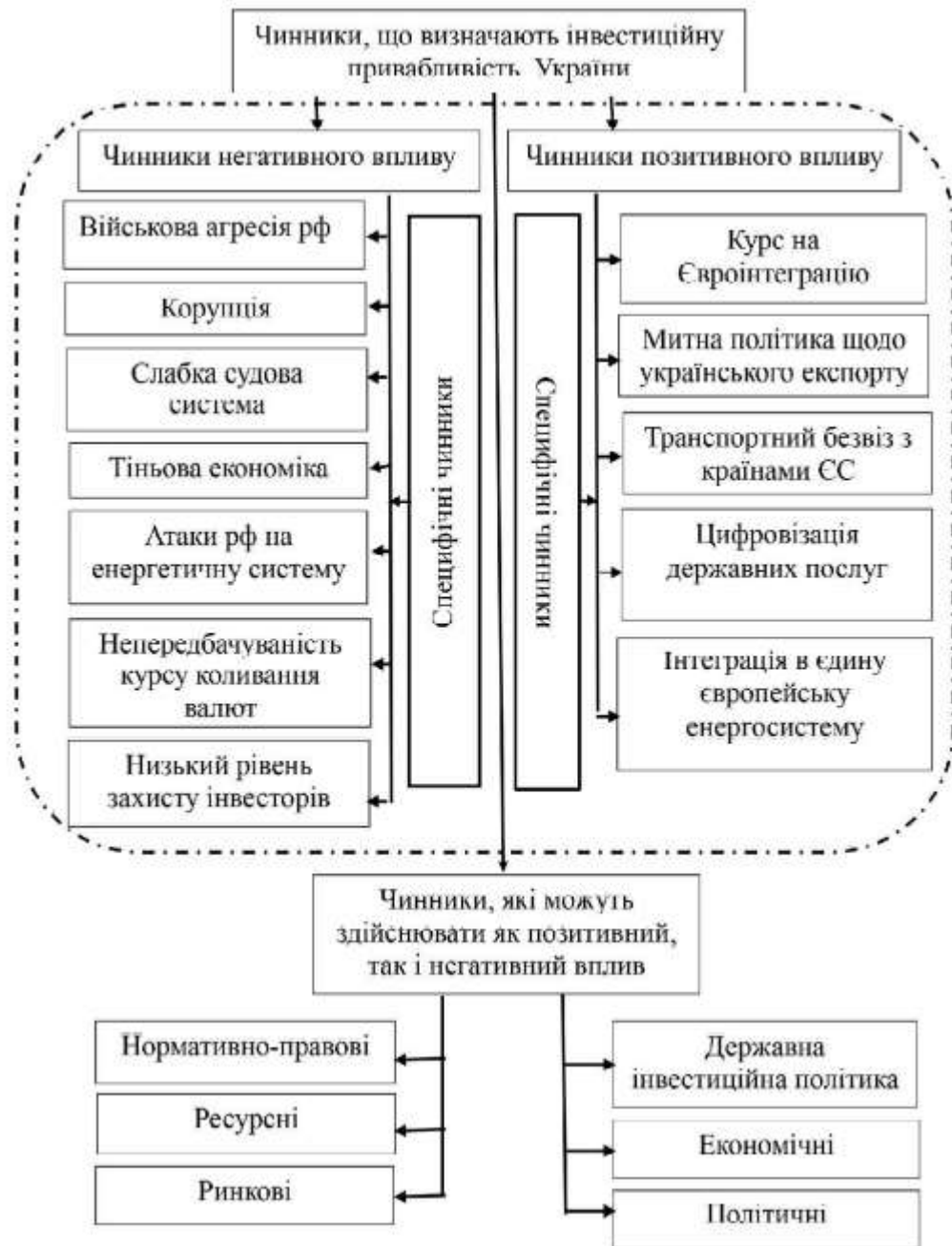

Рис. 2.15. Фактори формування інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану [39]

Специфічні фактори формування інвестиційної привабливості країни, які проявляються саме в умовах воєнного стану, поділяються на фактори позитивного і негативного впливу. Вони виділені згідно відповідей експертів на питання Європейської Бізнес Асоціації при дослідженні нею інвестиційної привабливості України [22].

Традиційні фактори формування інвестиційної привабливості країни характерні як для мирного, так і для воєнного часу. Вони також можуть

здійснювати позитивний і негативний вплив на інвестиційну привабливість держави. До таких факторів відносяться нормативно-правові, ресурсні, ринкові, економічні, політичні чинники та державно-інвестиційна політика [39] (рис. 2.15).

2.3. Місце України в міжнародних рейтингах за інвестиційною привабливістю

На сьогоднішній день відсутні комплексні дослідження, які б охоплювали інвестиційний клімат або інвестиційну привабливість країн світу в глобальному масштабі. Існує рейтинг країн за Індексом інвестиційної привабливості (Investment Attractiveness Index), проте він зосереджений виключно на видобувній галузі та охоплює обмежене коло держав – у 2020 році до нього увійшло лише 40 країн, серед яких України не було [51].

Для потенційних інвесторів значну роль відіграє позиція країни в рейтингу за Індексом легкості ведення бізнесу (Ease of Doing Business). Цей показник визначає, наскільки законодавча база та регуляторне середовище держави створюють сприятливі умови для підприємництва та гарантують захист права власності. Упродовж 2014-2020 років позиції України в цьому рейтингу демонстрували стабільне зростання (рис. 2.16). Слід зазначити, що після 2020 року Світовий банк припинив проведення таких досліджень.

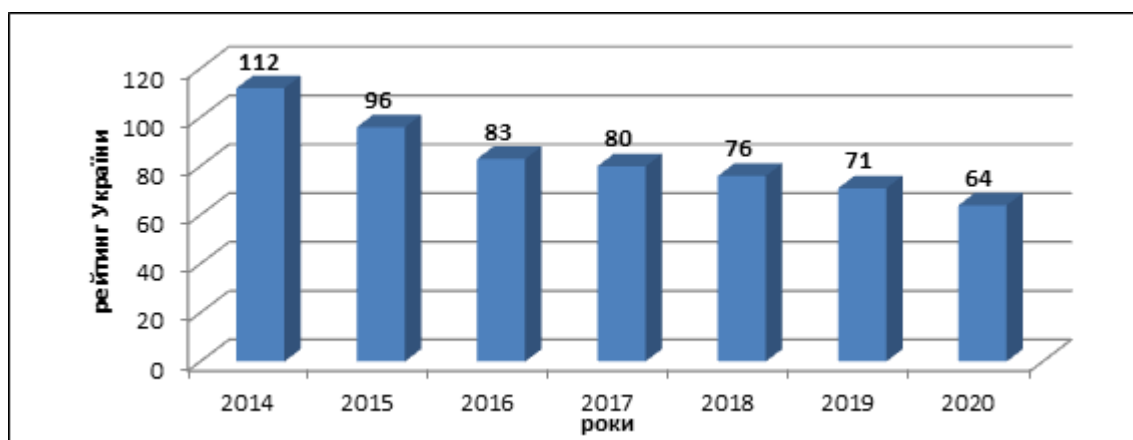

Рис. 2.16. Динаміка рейтингу України серед країн світу за Індексом легкості ведення бізнесу (Ease of Doing Business Index) протягом 2014-2020 років (побудовано автором за [47])

Починаючи з 2016 року, італійська консультативна фірма The European House – Ambrosetti (ТЕНА) розробляє Глобальний індекс привабливості країн світу (Global Attractiveness Index, GAI). Цей показник оцінює держави за чотирима ключовими напрямками: відкритість, інновації, ендаумент та ефективність. У 2022 році методологію розширили, додавши ще чотири суб-індекси:

- Індекс позиціонування (Positioning Index, PI),
- Індекс динамічності (Dynamicity Index, DI),
- Індекс сталості (Sustainability Index, SI) та
- Індекс орієнтації на майбутнє (Future Orientation Index) [49].

З іншого боку, Індекс впливу російсько-українського конфлікту (Russian-Ukrainian Conflict Exposure Index), короткостроковий індекс, запроваджений у виданнях 2022 та 2023 років, було скасовано: через два роки після початку війни він є менш ефективним та актуальним саме у світлі переорієнтації торговельних шляхів до та з країн, що беруть участь у війні, а також у зв'язку з їх перерозподілом. В цілому, GAI створює комплексний портрет привабливості та конкурентних переваг країн, що дозволяє приймати обґрунтовані стратегічні рішення щодо економічного розвитку та покращення умов для бізнесу. Методологія GAI розглядає привабливість держав з двох кутів зору: внутрішньої (здатність утримувати ресурси, які вже присутні на території) та зовнішньої (здатність залучати нові ресурси ззовні) [49].

Позиції України в рейтингу країн світу за Глобальним індексом привабливості за період 2016-2022 років показані на рис. 2.17. Варто зауважити, що в 2023 році обидві країни-учасниці війни – Україну та Росію – виключили з рейтингу. Впродовж усього аналізованого періоду привабливість України оцінювалась «нижче середнього рівня» (medium-low), а в 2022 році – «низького рівня» (low).

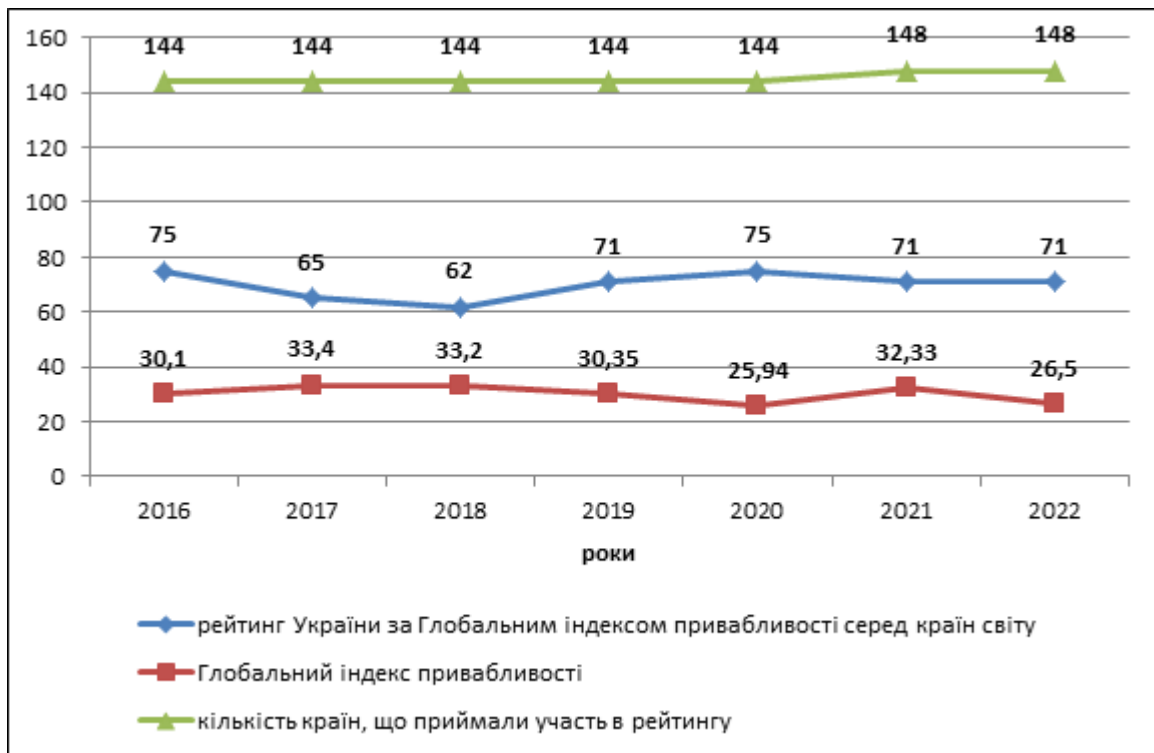

Рис. 2.17. Динаміка рейтингу України за Глобальним індексом привабливості в 2016-2022 роках (побудовано автором за [49])

Серед інших рейтингів, які так чи інакше впливають на інвестиційну привабливість України, слід відзначити:

- рейтинг конкурентоспроможності, який визначає Інститут розвитку менеджменту;
- індекс глобальної конкурентоспроможності країн, котрий розраховує Всесвітній економічний форум у Давосі;
- рейтинг індексу економічної свободи, що пропонується Фондом «The Heritage Foundation» і газетою «The Wall Street Journal»;
- індекс інвестиційної привабливості від Європейської бізнес-асоціації;
- рейтинг інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass, запропонований Гамбурзьким інститутом світової економіки і BDO;
- кредитні рейтинги (Moody's, Fitch Ratings, Standard & Poor's) [28] (табл. 2.3).

**Позиції України в рейтингах міжнародних організацій
в 2013-2021 роках [28]**

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Рейтинг конкурентоспроможності								
49/60	49/60	60/61	60/63	60/63	59/63	54/63	55/63	54/63
Рейтинг за індексом економічної свободи								
161/ 177	155/ 178	162/ 178	162/ 178	166/ 180	147/ 180	134/ 180	127/ 178	130/ 177
Рейтинг інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass (із 174)								
99	109	89	130	134	131	-	-	-
Індекс конкурентоспроможності країн								
84/ 148	76/ 144	79/ 140	85/ 138	81/ 137	83/ 140	85/ 141	-	-
Індекс інвестиційної привабливості (балів із 5)								
2,1	2,7	2,6	2,8	3,03	3,07	2,95	2,51	2,73
Довгостроковий рейтинг за зобов'язаннями (Н) -негативний, (С) – стабільний, (П) – позитивний, (РН) – рейтинг не присвоєний								
В(Н)	ССС(Н)	В(С)	В(С)	В(С)	В(С)	В(С)	В(С)	В(С)
Суверенний рейтинг країни (Н) -негативний, (С) – стабільний, (П) – позитивний, (РН) – рейтинг не присвоєний								
Саа1 (Н)	Саа2 (Н)	Саа3 (С)	Саа3 (С)	Саа2 (П)	Саа1 (П)	Саа1 (С)	Саа1 (П)	Саа1 (П)
Довгостроковий рейтинг дефолту емітента (Н) -негативний, (С) – стабільний, (П) – позитивний, (РН) – рейтинг не присвоєний								
В-(Н)	В(Н)	В(РН)	В(С)	В(С)	В(С)	В(П)	В(С)	-

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

3.1. Інвестиційна політика України як напрям підвищення її інвестиційної привабливості

Вирішення проблем несприятливого інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості України неможливе без впровадження продуманої та ефективної державної інвестиційної політики. За три останні роки Україна зробила ряд важливих заходів, які навіть в умовах повномасштабної війни забезпечують приток інвестицій в економіку держави (рис. 2.2, рис. 2.6) [50].

1. Визначення пріоритетних сфер і галузей економіки. Законодавче визначення пріоритетних сфер і галузей економіки має на меті підвищити їх привабливість для потенційних інвесторів, оскільки забезпечить їм доступ до різноманітних форм державної підтримки (зниження податкового навантаження, спрощення митних процедур, цільове бюджетне фінансування, державні гарантії тощо). На сьогоднішній день в Україні, на жаль, такого законодавчо закріпленого переліку пріоритетних сфер і галузей економіки немає. Але йде обговорення цього питання на вищому рівні. Різні політики та спеціалісти пропонують свій перелік галузей, які зараз є важливими в аспекті забезпечення життєдіяльності громадян та зміцнення обороноздатності держави, а в майбутньому мають стати локомотивами для відновлення української економіки [9]. Деякі з цих варіантів представлені на рис. 3.1.

У межах ініціативи «Advantage Ukraine», розробленої міжнародним рекламним агентством WPP за сприяння глави держави та представленої у вересні 2022 року під час церемонії відкриття торгів на Нью-Йоркській

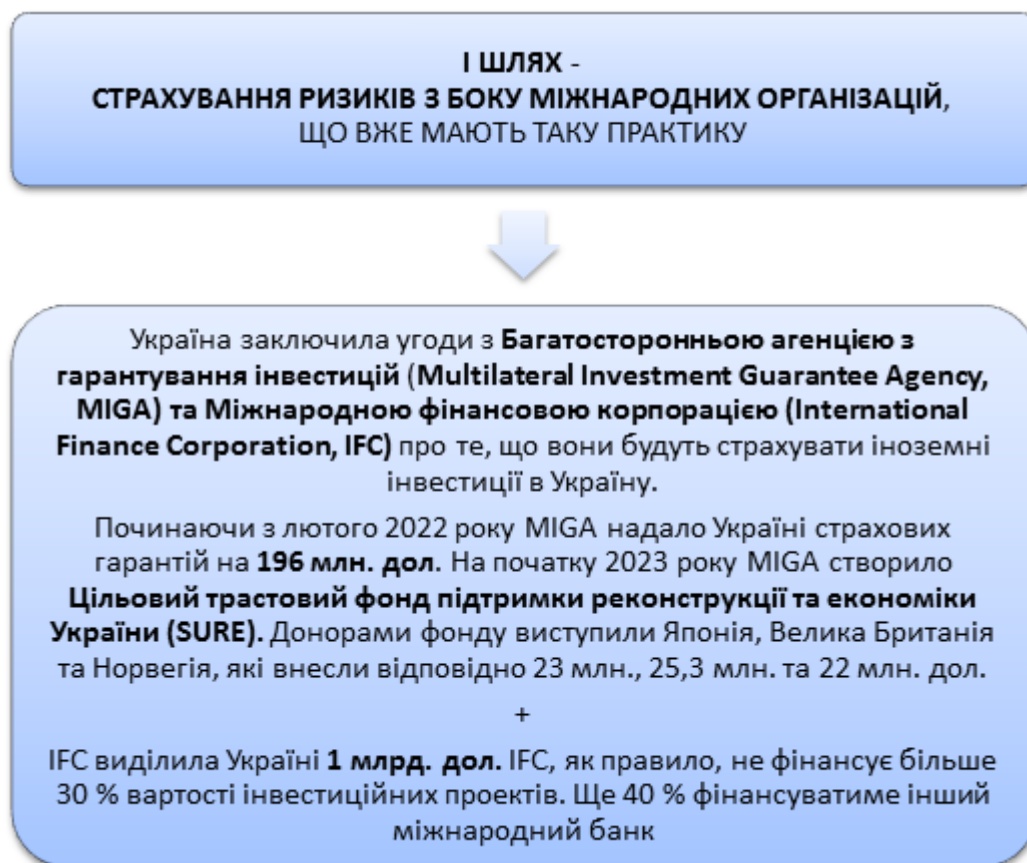
Рис. 3.1. Підходи до визначення пріоритетних сфер і галузей економіки України (побудовано автором)

фондовій біржі перед ТОП-менеджментом провідних світових компаній, було окреслено десять ключових секторів української економіки (рис. 3.2). Для активізації їх функціонування та залучення закордонного капіталу було створено єдину цифрову платформу, яка об'єднала понад 500 інвестиційних пропозицій та бізнес-можливостей загальною вартістю більше 400 млрд. дол. США [45].

Рис. 3.2. Пріоритетні галузі економіки України, представлені на інвестиційній платформі «Advantage Ukraine» (побудовано автором за [45])

2. Впровадження заходів із зменшення воєнних ризиків для іноземних і вітчизняних інвестицій. Центральною проблемою, яка викликає занепокоєння у вітчизняних та зарубіжних інвесторів в умовах активних бойових дій, є забезпечення захисту від воєнних ризиків через страхові механізми. На даний момент міжнародне співтовариство розробило кілька шляхів страхового покриття інвестиційних вкладень від загроз, пов'язаних з воєнними конфліктами. Україна активно впроваджує три такі шляхи: I шлях – це страхування ризиків з боку міжнародних організацій, які вже мають таку практику (рис. 3.3а); II шлях – гарантії держав-партнерів своєму бізнесу, який інвестує в Україну (рис. 3.3б); III шлях – страхування ризиків з боку України (рис. 3.3в) [50].

А – страхування ризиків з боку міжнародних організацій

**II ШЛЯХ -
ГАРАНТІЇ ДЕРЖАВ-ПАРТНЕРІВ СВОЄМУ БІЗНЕСУ,
ЯКИЙ ІНВЕСТУВАТИМЕ В УКРАЇНУ**

цей шлях є найбільш прийнятним, оскільки усуває практично всі побоювання і застереження. **Гарантії, особливо країн G7**, стануть потужним сигналом для всього світового бізнесу. Серед країн-партнерів України гарантії своєму бізнесу вже надають або планують надавати США, Велика Британія, Німеччина, Польща, Японія, Данія та деякі інші

Б – гарантії держав-партнерів своєму бізнесу

**III ШЛЯХ -
СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ З БОКУ УКРАЇНИ**

22 листопада 2023 року Верховна Рада України прийняла **законопроект щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних та політичних ризиків**. Законопроект № 9015 передбачає надання права **Експортно-кредитному агентству України (ЕКА)** страхувати та перестраховувати від воєнних та політичних ризиків:

- кредити українських суб'єктів господарювання, пов'язаних з інвестиціями у створення об'єктів та інфраструктури, необхідних для розвитку переробної промисловості та експорту товарів (робіт, послуг) українського походження;
- прями інвестиції з та в Україну

+

5 лютого 2024 року **Рада фінансової стабільності** погодила концептуальну записку для створення в Україні **повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків** (створення концепції передбачено Меморандумом про економічну та фінансову політику між Україною та МВФ)

+

В березні 2024 року затверджено програму фінансової підтримки України від ЄС на 2024-2027 роки "**Ukraine Facility**", складовою якої є **Ukraine Investment Framework**. В її рамках для покриття інвестиційних ризиків, пов'язаних з війною, створено **механізм Української гарантії** обсягом 7,8 млрд. євро

В – страхування ризиків з боку України

Рис. 3.3. Шляхи страхування інвестицій в економіку України від воєнних ризиків [50]

3. Забезпечення інвесторів достовірною інформацією про інвестиційний потенціал країни та регіонів. Для забезпечення інвесторів достовірною інформацією про інвестиційний потенціал України, по-перше, більшість регіонів, районів і територіальних громад мають інвестиційні паспорти – комплексні інформаційні бюлетені, розраховані на потенційних інвесторів. Їх завдання полягає в формуванні позитивного іміджу території в очах потенційних інвесторів і максимально ефективно наданні інформації для зовнішнього бізнес-середовища про інвестиційні можливості території [18]. Приклади деяких інвестиційних паспортів представлені на рис. 3.4. По друге, створена інвестиційна платформа «Advantage Ukraine», де вся необхідна для інвестора інформація зібрана в одному місці (рис. 3.2).

4. Розвиток та удосконалення інфраструктури України, в тому числі інвестиційної інфраструктури. Стан інфраструктури є одним з ключових факторів, що впливають на інвестиційну привабливість країни. Розвиток сучасної інфраструктури створює основу для ефективного функціонування економіки та підвищує конкурентоспроможність національного господарства.

Транспортна інфраструктура потребує комплексної модернізації, що включає відновлення та розбудову автомобільних доріг, модернізацію залізничної мережі, розвиток авіаційної інфраструктури та водного транспорту. Особливу увагу слід приділяти створенню логістичних хабів та інтермодальних транспортних вузлів, що дозволить ефективно використовувати географічне положення України як транзитної держави.

Енергетична інфраструктура має бути модернізована з урахуванням принципів енергетичної безпеки та сталого розвитку. Це передбачає диверсифікацію джерел енергопостачання, розвиток відновлюваної енергетики, модернізацію енергомереж та підвищення енергоефективності. Створення сучасної енергетичної системи є критично важливим для залучення енергоємних виробництв та розвитку промисловості.

Рис. 3.4. Приклади інвестиційних паспортів регіонів та територіальних громад України [19-21; 30]

Цифрова інфраструктура відіграє все більш важливу роль у сучасній економіці. Розвиток широкопasmового інтернету, впровадження технологій 5G, створення дата-центрів та розвиток цифрових сервісів є необхідними умовами для залучення інвестицій у високотехнологічні сектори економіки.

Житлово-комунальна інфраструктура, включаючи водопостачання, каналізацію, управління відходами та благоустрій територій, безпосередньо впливає на якість життя населення та привабливість регіонів для інвесторів. Модернізація житлово-комунальної інфраструктури сприяє створенню комфортних умов для проживання висококваліфікованих спеціалістів.

Надзвичайно важливою для інвесторів є *інвестиційна інфраструктура*, до якої в Україні відносять спеціальні (вільні) економічні зони, індустріальні парки, технопарки, наукові парки, бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інвестиційні фонди, фонди спільного інвестування тощо [42]. Особливу увагу уряд України приділяє індустріальним паркам, за використання яких іноземним інвесторам пропонуються значні податкові пільги. Станом на березень 2025 року в Україні нараховується 100 індустріальних парків [23] (рис. 3.5). Найбільше індустріальних парків створено у Львівській області (18), жодного немає в Харківській, Кіровоградській, Запорізькій, Херсонській областях та АР Криму.

5. Інші заходи інвестиційної політики. Протягом 2022-2024 років в умовах повномасштабної війни Україною та її партнерами було зроблено ряд важливих кроків, які позитивно вплинули на інвестиційний імідж держави. Ці важливі кроки представлені на рис. 2.14 як позитивні фактори формування інвестиційної привабливості України.

Реалізується комплекс заходів, орієнтованих на скорочення промислових викидів та приведення екологічних норм у відповідність до європейських вимог, що становить обов'язкову передумову для зацікавленості міжнародних інвесторів у фінансуванні українських ініціатив [50].

розширює категорії потенційних інвесторів, які можуть скористатися цією послугою. Сумарний обсяг підтримки, яку можуть отримати інвестори від держави, складає до 30 % від вартості інвестиційного проекту [50].

Потенційним інвесторам надаються преференції, які стосуються скасування мита і ПДВ при імпорті обладнання, 10-річного звільнення від податку на прибуток підприємств, однакових податкових та митних пільг для резидентів зареєстрованих індустріальних парків тощо [45].

3.2. Інші шляхи підвищення інвестиційної привабливості України

Стратегічні напрями підвищення інвестиційної привабливості.

Підвищення інвестиційної привабливості України потребує комплексного підходу, що охоплює політичні, економічні, правові та соціальні аспекти розвитку держави [3; 28; 31; 39 та інші]. Головним завданням є *припинення повномасштабної війни* за допомогою міжнародної спільноти. Безперечно, що будь-які збройні конфлікти становлять колосальну перешкоду для інвестицій. По суті, в історії практично відсутні випадки держав із привабливими інвестиційними можливостями, які б водночас брали участь у масштабних воєнних протистояннях [31]. Припинення війни сприятиме зупиненню деструктивних процесів в економіці та підтриманню добробуту громадян, що створить стабільне підприємницьке середовище. Крім того, це мінімізує інвестиційні ризики та забезпечить надійний захист капіталовкладень як національних, так і зарубіжних інвесторів [3].

Важливими завданнями є *забезпечення політичної стабільності та передбачуваності державної політики*. Це включає розробку довгострокової стратегії економічного розвитку з чіткими пріоритетами та механізмами реалізації, створення консенсусу між основними політичними силами щодо ключових напрямів інвестиційної політики, а також забезпечення наступності державної політики незалежно від зміни урядів.

Важливим напрямом є *вдосконалення макроекономічної політики*, спрямованої на підтримання стабільного курсу національної валюти, контроль інфляції на прийнятному рівні, забезпечення збалансованості державного бюджету та зниження рівня державного боргу. Ці заходи створюють основу для довгострокового планування інвестиційних проектів [3].

Надзвичайно важливим є створення *процвітаючого сектору малого та середнього бізнесу*, для чого необхідно створити більш дієве антикорупційне законодавство. Внаслідок корупційних схем та послідовних політичних криз українська влада традиційно приділяє основну увагу наданню пільг великим українським підприємствам, залишаючи малий і середній бізнес в пільговій «тіні» [31].

Удосконалення функціонування банківської системи та фінансового сектору може бути досягнуто завдяки:

- впровадженню спеціалізованих програм рефінансування банківських установ;
- удосконаленню державних механізмів субсидування відсоткових ставок за банківськими кредитами для активізації будівельної індустрії;
- розширенню доступу українських експортерів до банківських послуг на більш вигідних для них комерційних умовах;
- створенню системи ефективного менеджменту за проблемними активами в банківському секторі;
- скороченню державного втручання в банківську діяльність з метою підвищення інвестиційної привабливості фінансового сектору [39];
- збільшенню частки іноземного капіталу в банківському секторі, що сприятиме валютному притоку в країну;
- підвищенню рівня надійності банківської системи України з боку Національного Банку України;

- підтримці розвитку фондового ринку України, який би відповідав світовим стандартам, був зрозумілим для зарубіжних інвесторів та формував сприятливі умови для залучення портфельних інвестицій;

- зміні кредитній політики, зокрема формуванню сприятливих передумов для активізації довгострокового кредитування через зменшення процентних ставок за позиками; переналаштуванню на довготермінове кредитування; створенню спеціалізованих інвестиційних банків із наданням пільгових умов кредитування інвестиційних проектів [3].

Ще одним нагальним питанням є *правовий захист інвесторів та удосконалення інвестиційного законодавства*, яке б забезпечило сприятливі умови для інвестування. Попри те, що Україна безперечно потребує збільшення обсягів іноземних інвестицій, вона досі не володіє дієвими механізмами та достатніми державними гарантіями для захисту інтересів та залучення нових міжнародних інвесторів. Існуюче інвестиційне законодавство є часто непослідовним та нерегульованим. Протягом останніх років, особливої в умовах повномасштабної війни, реалізуються різноманітні проекти, орієнтовані на активізацію інвестиційних процесів. Але, вочевидь, їх недостатньо [3; 31].

Структурні реформи в економіці мають бути орієнтовані на підвищення конкурентоспроможності національного господарства, диверсифікацію економіки та зменшення залежності від сировинних галузей. Це передбачає розвиток високотехнологічних секторів, підтримку інноваційної діяльності та модернізацію традиційних галузей промисловості.

Реформування державних інститутів та вдосконалення правового середовища з метою посилення верховенства права [28]. Для підвищення інвестиційної привабливості України слід підвищити *ефективність реформ, що проводяться в державі*. Сучасна Україна потерпає від популістських тенденцій. Цей виснажливий стан характеризується безкінечними дискусіями про необхідність трансформацій без практичної реалізації, зверненнями до широких верств населення з демагогічними закликами та нереалістичними

заявами. Країна гостро потребує переходу від етапу проголошення намірів до фактичного втілення структурних перетворень. Діяльність держави має стати значно більш результативною та відкритою. Це охоплює всі сфери – від прийняття законодавчих норм до функціонування фіскальної системи [31].

Реформування судової системи має бути спрямоване на забезпечення незалежності судів, підвищення кваліфікації суддів, впровадження сучасних технологій судочинства та зміцнення довіри до судової влади. Особливу увагу слід приділити створенню спеціалізованих господарських судів для розгляду інвестиційних спорів та впровадженню альтернативних способів вирішення конфліктів.

Вдосконалення системи державного управління передбачає оптимізацію структури центральних та місцевих органів влади, підвищення ефективності надання адміністративних послуг, впровадження принципів електронного урядування та зменшення бюрократичних перешкод для ведення бізнесу.

Регулятивна політика має базуватися на принципах прозорості, передбачуваності та пропорційності. Необхідно створити ефективну систему оцінки регулятивного впливу, забезпечити широке громадське обговорення проектів нормативно-правових актів та впровадити механізми моніторингу дотримання регулятивних норм, зменшити високий рівень бюрократизму та державного регулювання й контролю за підприємницькою діяльністю. Останній вважають одним з найвищих у світі [3].

Захист прав інтелектуальної власності потребує створення сучасної системи реєстрації та охорони об'єктів інтелектуальної власності, посилення відповідальності за порушення авторських прав та підвищення рівня обізнаності суспільства щодо важливості інтелектуальної власності.

О. В. Кузьміна та К. В. Ярошенко (2025 р.) зазначають також необхідність удосконалювати антимонопольне законодавство; реформувати антикорупційну систему; формувати сприятливе середовище оподаткування інвестицій; усувати податкові недоробки, унеможливити ухилення від

оподаткування; здійснювати діджиталізацію економічної інфраструктури згідно зі світовими цифровими стандартами; посилено сприяти виходу українських товарів та послуг на міжнародні ринки; підвищувати рівень управління підприємствами державної форми власності та приватизації [28].

Поширення внутрішнього ринку, що передбачає:

- модернізацію інфраструктурної бази національної економіки через поєднання державного та приватного фінансування;
- трансформацію української економіки в бік економіки з високою доданою вартістю шляхом стимулювання локалізації виробничих процесів, імпортозаміщення та впровадження нових технологій;
- формування спеціальних економічних зон або територій пріоритетного розвитку для створення локальних інвестиційних точок;
- впровадження економічних і регулятивних стимулів на енергетичному ринку;
- підтримку інноваційних процесів у промисловому секторі;
- переорієнтацію аграрного сектору на випуск продукції з високою доданою вартістю;
- збільшення частки інвестиційних видатків у бюджетах державного та місцевого рівнів;
- удосконалення процедури відбору та оцінки державних інвестиційних проектів;
- збільшення інвестиційних надходжень через механізм угод про розподіл продукції;
- розвиток другого ринку Облігацій внутрішньої державної позики для зниження вартості державних запозичень [28].

Людський капітал та інноваційний розвиток. Якість людського капіталу є визначальним фактором для залучення інвестицій у наукомісткі та високотехнологічні сектори економіки. Розвиток людського капіталу та інноваційного потенціалу потребує системних реформ у сфері освіти, науки та технологій.

Реформування системи освіти має бути спрямоване на приведення змісту навчання у відповідність із потребами сучасної економіки, розвиток практично орієнтованих навичок, впровадження сучасних освітніх технологій та зміцнення зв'язків між освітніми закладами та бізнесом. Особливу увагу слід приділити розвитку технічної та професійної освіти, підготовці кадрів для пріоритетних галузей економіки.

Наукова сфера потребує структурних реформ, спрямованих на підвищення ефективності наукових досліджень, комерціалізацію результатів наукової діяльності та інтеграцію у європейський дослідницький простір. Створення технопарків, бізнес-інкубаторів та інших елементів інноваційної інфраструктури сприятиме трансферу технологій та розвитку інноваційного підприємництва.

Підтримка стартапів та малого інноваційного бізнесу є важливим елементом інноваційної політики. Це включає створення спеціальних фондів венчурного капіталу, надання податкових пільг для інноваційних компаній, розвиток акселераторів та інкубаторів, а також формування культури підприємництва.

Міграційна політика має бути спрямована на залучення висококваліфікованих спеціалістів з-за кордону та утримання талановитої молоді в країні. Це передбачає створення привабливих умов для роботи та проживання, спрощення міграційних процедур для кваліфікованих фахівців та розвиток програм академічної мобільності.

Міжнародне співробітництво та інтеграційні процеси. Інтеграція України у світову економіку та європейські структури є важливим фактором підвищення інвестиційної привабливості країни. Міжнародне співробітництво відкриває доступ до нових ринків, технологій та джерел фінансування.

Співробітництво з Європейським Союзом у рамках Угоди про асоціацію та як країни зі статусом кандидата на вступ до ЄС створює можливості для залучення європейських інвестицій, трансферу технологій та

впровадження європейських стандартів. Імплементация положень Угоди сприяє гармонізації українського законодавства з європейськими нормами, що підвищує довіру міжнародних інвесторів.

Участь у міжнародних організаціях та ініціативах дозволяє Україні бути інтегрованою у глобальні економічні процеси, отримувати технічну допомогу та фінансування для реалізації реформ. Співпраця зі Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, Європейським банком реконструкції та розвитку забезпечує доступ до міжнародного досвіду та фінансових ресурсів.

Розвиток двостороннього співробітництва з країнами-партнерами створює можливості для реалізації спільних інвестиційних проєктів, обміну технологіями та досвідом. Особливе значення має співпраця з країнами, що є традиційними інвесторами в українську економіку.

Участь у регіональних ініціативах та програмах транскордонного співробітництва сприяє розвитку прикордонних регіонів та створенню спільних інфраструктурних проєктів. Це включає участь у програмах Дунайської стратегії ЄС, Східного партнерства та інших регіональних ініціатив.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження інвестиційної привабливості України було виконано поставлені завдання та досягнуто мету роботи. Основні результати дослідження дозволяють зробити наступні висновки:

1. Поняття «інвестиційна привабливість» є одним з ключових у сучасній економічній науці та практиці просторового розвитку. Незважаючи на широке використання цього поняття в науковій літературі та практичній діяльності, його тлумачення залишається неоднозначним та потребує детального аналізу. У найзагальнішому розумінні інвестиційна привабливість представляє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних характеристик території, що характеризують доцільність інвестування коштів у неї. Аналіз наукової літератури дозволяє виділити кілька основних підходів до визначення інвестиційної привабливості, зокрема, ресурсний, результативний та комплексний. Традиційно виділяють три основні елементи: інвестиційний потенціал, інвестиційний ризик та інвестиційне законодавство.

Інвестиційна привабливість території формується під впливом складного комплексу факторів, які визначають умови та можливості для здійснення інвестиційної діяльності. В науковій літературі існують різні підходи до їх класифікації. Найбільш поширеною є функціональна класифікація, яка виділяє групи факторів відповідно до сфер їх походження та механізмів впливу на інвестиційні процеси. За цим критерієм виділяють природно-географічні, економічні, соціально-демографічні, інституційно-правові, політичні та екологічні фактори.

У науковій літературі можна зустріти ряд методик визначення інвестиційної привабливості території. Київський міжнародний інститут соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України в 2013-2014 роках досліджував рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України за цілою низкою чинників –

жорстких і м'яких. Європейська Бізнес Асоціація з кінця 2008 року і дотепер провидить дослідження інвестиційної привабливості України, опитуючи керівників найбільших міжнародних та українських компаній, які є найголовнішими інвесторами України. Індекс інвестиційної привабливості розраховується як середнє арифметичне оцінок п'яти питань.

2. Аналіз динаміки інвестиційної привабливості України показав її нестабільний характер та залежність від політичних та економічних криз. Протягом 2008-2024 років індекс інвестиційної привабливості України коливався від 2,12 балів у 2013 році (найнижчий рівень) до 3,2 балів у 2010 році (найвищий рівень). Жодного разу за цей період індекс не досяг позитивної зони – вище 4 балів, постійно перебуваючи в негативній зоні – нижче 3 балів. Тільки в 2010 та 2017-2018 роках індекс інвестиційної привабливості України досяг нейтральної зони, трохи перевищивши 3 бали.

Спостерігається значна регіональна диференціація інвестиційної привабливості в Україні. Найвищими показниками характеризуються м. Київ та область, західні регіони України, а також промислово розвинені області. Найнижчі позиції займають периферійні та економічно депресивні регіони, з 2022 року – регіони в зоні активних бойових дій, що поглиблює територіальні диспропорції розвитку.

Позиції України у міжнародних рейтингах інвестиційного клімату залишаються низькими, що свідчить про наявність системних проблем у формуванні сприятливого інвестиційного середовища.

3. Позитивні фактори інвестиційної привабливості України обумовлені отриманням Україною статусу країни-кандидата на членство в Європейському Союзі; відміною митних тарифів і квотних обмежень на українську експортну продукцію з боку країн ЄС та низки інших держав; запровадженням безвізових транспортних перевезень з європейськими країнами; наданням відстрочки щодо сплати фіскальних і митних платежів, а також подання звітної документації; інтеграцією української енергетичної системи до європейської об'єднаної енергетичної системи; достатньо

високим ступенем гнучкості та адаптивності національного бізнесу, а також стійкості та підтримки з боку держави; державними ініціативами зі зменшення регулятивного навантаження; цифровізацією державних послуг.

Серед негативних факторів виділено: повномасштабну воєнну агресію Російської Федерації проти України; руйнування виробничих об'єктів, основного фонду підприємств, інфраструктурних мереж, особливо енергетичної мережі, внаслідок російських ракетних обстрілів; транспортно-логістичні складнощі; посилення трудової міграції; нерегульованість мобілізаційних процедур; зменшення платоспроможності населення; високий ступінь корупційних проявів; слабкість і високий рівень недовіри до судової системи; значні масштаби тіньового сектору економіки; проблеми з валютними обмеженнями та цінами на енергетичні ресурси; неефективність податкової системи тощо.

4. Вирішення проблем несприятливого інвестиційного клімату та підвищення інвестиційної привабливості України неможливе без впровадження продуманої та ефективної державної інвестиційної політики. За три останні роки Україна зробила ряд важливих заходів, які навіть в умовах повномасштабної війни забезпечують приток інвестицій в економіку держави. Це – в значення пріоритетних сфер і галузей економіки; впровадження заходів із зменшення воєнних ризиків для іноземних і вітчизняних інвестицій (страхування інвестицій від воєнних ризиків); забезпечення інвесторів достовірною інформацією про інвестиційний потенціал країни та регіонів; розвиток та удосконалення інфраструктури України, в тому числі інвестиційної інфраструктури тощо.

До основних ініціатив України щодо підтримки інвестиційної діяльності в умовах воєнного стану також належать запуск промоційної кампанії «Advantage Ukraine», створення спеціальних податкових та митних преференцій, підтримка релокованих підприємств, реалізація політики «Зроблено в Україні».

5. Комплекс рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості України можна структурувати за наступними напрямками: 1) стратегічні напрями підвищення інвестиційної привабливості (зокрема, забезпечення політичної стабільності та завершення війни як першочергові умови для активізації інвестиційних процесів); 2) реформування державних інститутів та вдосконалення правового середовища з метою посилення верховенства права; 3) поширення внутрішнього ринку; 4) людський капітал та інноваційний розвиток; 5) Міжнародне співробітництво та інтеграційні процеси.

Інвестиційна привабливість України характеризується значним потенціалом, але реалізується не в повній мірі через наявність системних проблем політичного, економічного та інституційного характеру. Повномасштабна війна створює серйозні виклики, але водночас може стати катализатором для проведення необхідних реформ.

Підвищення інвестиційної привабливості України потребує комплексного підходу, що охоплює всі сфери суспільного життя. Особливо важливим є врахування регіональних особливостей та розробка диференційованих стратегій розвитку для різних типів територій.

Реалізація запропонованих рекомендацій дозволить Україні покращити свої позиції у міжнародних рейтингах інвестиційного клімату, залучити більші обсяги іноземних інвестицій та забезпечити сталий економічний розвиток в післявоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій Д. С. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю. матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 26 жовтня 2017 р.)*. С. 144-147.
2. Бланк І. А. Основи інвестиційного менеджменту: в 2 т. Т. 2. Київ : Ніка-Центр, 1999. 512 с.
3. Видобора В. Шляхи підвищення інвестиційної привабливості України в умовах соціально-економічної невизначеності. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2018. № 2. С. 57-66. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2018_2_6
4. Вірянська О. В. Оцінка інвестиційної привабливості. *Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми економіки» (м. Київ, 18 жовтня 2018 р.)*. Київ : Національний авіаційний університет, 2018. URL : [https://nau.edu.ua/site/variables/news/2018/5/Тези%202018/30-Економіка%20та%20бізнес-адміністрування%20\(ФЕБА\).pdf](https://nau.edu.ua/site/variables/news/2018/5/Тези%202018/30-Економіка%20та%20бізнес-адміністрування%20(ФЕБА).pdf)
5. Гайдучкий А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка та інноваційний розвиток національного господарства: Всеукраїнський науково-виробничий журнал (м. Хмельницький, 5 травня 2013 р.)*. С. 119-128.
6. Гончаров Ю. В., Неговська Ю. М. Чинники формування інвестиційної привабливості економіки на макро- та макрорівнях. *Актуальні проблеми економіки*. 2021. № 2 (236). С. 34-39. URL : https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/02/2.21._topic_Goncharov-Y.V.-Negovskaya-J.N.-34-39.pdf

7. Горбатюк Л. М. Інвестиції: економічна сутність і класифікація. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 2. С. 201-2014. URL : <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/visnyk/2010/02/201.pdf>
8. Горна М., Іщук Я., Халілова Т. Умови та фактори формування інвестиційної привабливості країн Східної Європи. *Міжнародна економічна політика*. 2017. № 2 (27). С. 137-155.
9. Гусева Н., Маляренко К., Лимар О. Пріоритетні сфери і галузі економіки України: трансформації в умовах війни. *Часопис соціально-економічної географії: міжрегіональний збірник наукових праць*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. Вип. 36. С. 75-80. URL : <https://periodicals.karazin.ua/socsecongeo/article/view/24456/22090>
10. Гусева Н., Немець О. Інвестиційна привабливість України в умовах війни. *Часопис соціально-економічної географії: міжрегіональний збірник наукових праць*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. Вип. 35. С. 7-19. URL : <https://periodicals.karazin.ua/socsecongeo/article/view/23927/21740>
11. Гусева Н., Немець О. Інвестиційна привабливість України в умовах повномасштабної війни. *Природа і суспільство: виклики і поступ: матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 80-річчю географічного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича (м. Чернівці, 11-13 жовтня 2024 р.)*. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т, 2024. С. 118-122. URL : https://geo.chnu.edu.ua/media/a0qnb nib/conferenc_material_80.pdf
12. Гуткевич С. О. Інвестування. Теорія і практика: навчальний посібник. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. 234 с.
13. Дайджест відновлення України. *ОФІС РЕФОРМ Кабінету Міністрів України*. URL : <https://rdo.in.ua/daydzhest-vidnovlennya-ukrayiny>
14. Данілов О. Д., Івашина Г. М., Чумаченко О. Г. Інвестування: навчальний посібник. Ірпінь: Видавничий дім «Комп'ютер прес», 2001. 364 с.

15. *Державна служба статистики України.* URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>
16. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року № 1560-ХІІ (редакція від 10. 10. 2022 р.). *Верховна Рада України.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
17. Ільченко Л. Шмигаль назвав шість галузей, які стануть основою економіки України після війни. *Економічна правда.* 12 жовтня 2023 р. URL : <https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/12/705416/>
18. Інвестиційний паспорт для громад. *GromInvest.* URL : <http://grominvest.com.ua/investytsiinyi-pasport-dlia-hromad/>
19. Інвестиційний паспорт Вінницької області. *Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОДА.* URL : <http://www.dmsrr.gov.ua/%D1%96nvesticz%D1%96jniy-pasport-v%D1%96nnichchini>
20. Інвестиційний паспорт Золотоніської територіальної громади – 2025 рік. *Золотоніська територіальна громада.* URL : <https://zolo.gov.ua/investytsiynyy-pasport-zolotoniskoi-terytorialnoi-hromady-2025-rik/>
21. Інвестиційний паспорт Калуської міської територіальної громади. *InvestKalush.* URL : <https://investkalush.if.ua/page1669722351/>
22. Індекс інвестиційної привабливості України, 2008-2024 роки. *European Business Association.* URL : <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analityka/>
23. Індустріальні парки України на 11 березня 2025 року. *Міністерство економіки України.* URL : <https://me.gov.ua/view/2cba8b7b-604e-4308-adb4-1effa11a8d57>
24. Інноваційно-інвестиційний потенціал як основа конкурентоспроможності регіону (на прикладі Харківської області) : колективна монографія. За загальною редакцією Л. М. Немець, К. Ю. Сегіди. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 524 с.

25. Китайчук Т. Г. Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2781/2701>
26. Коренюк П. Концептуальні підходи та методи визначення інвестиційної привабливості національної економіки. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 2. С. 56-62.
27. Крихівська Н. О., Чернишова Г. М. Інвестиційна привабливість України: основні проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 260-264.
28. Кузьміна О. В., Ярошенко К. В. Інвестиційна привабливість України: оцінка та перспективні напрямки активізації. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 49.
29. Купалова Г. І., Коренева Н. О. Статистичне забезпечення аналізу інвестиційної привабливості регіонів України. *Статистика України*. 2009. № 1. С. 76-81.
30. Львівщина має оновлений інвестиційний паспорт: що це означає для області. *Львівська обласна військова адміністрація*. URL : <https://loda.gov.ua/news/135573>
31. Мелех Н. В. Шляхи підвищення інвестиційної привабливості України URL : <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/ec011e47-36b8-4641-82c6-899963020058/content>
32. Мінекономіки визначило пріоритетні галузі, що потребують особливої підтримки під час війни. *Міністерство економіки України*. 01. 04. 2022 р. URL : <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=cbdccfec-285d-43b0-9068-28876b470d45&title=MinekonomikiViznachiloPrioritetniGaluzi-SchoPotrebuiutOsoblivoiPidtrimkiPidChasViini>
33. *Національний Банк України*. URL : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5>

34. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. *World Bank*. 25 лютого 2025 р. URL : <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
35. Перспективні галузі економіки, прогнози розвитку після війни. *УС.Market*. 26 січня 2024 р. URL : <https://blog.youcontrol.market/pierspiektivni-ghaluzi-iekonomiki-proghnozi-rozvitku-pislia-viini/>
36. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. *Мінфін*. URL : <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2023/>
37. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів. Підготовлено Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України. Київ, 2013. URL : https://www.kiis.com.ua/materials/news/Rating_of_investment_attractiveness_of_the_region.pdf
38. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів : повна версія. Підготовлено Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України. Київ, 2014. URL : http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/Рейтинг_інвестиційної_привабливості_регіонів_2014.pdf
39. Скопенко Н. С., Кириченко О. М., Левченко О. В. Інвестиційна привабливість: теоретичні підходи до визначення та напрями підвищення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 7. С. 33-40.
40. Трухачова Ю. В., Гусева Н. В. Динаміка інвестиційної привабливості України. *Регіон – 2025: суспільно-географічні аспекти: матеріали*

міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців (м. Харків, 25 квітня 2025 р.) (у друці).

41. Уряд робить ставку на розвиток чотирьох пріоритетних галузей, які стануть локомотивом для відновлення української економіки. *Урядовий портал*. 21 жовтня 2022 р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-robyt-stavku-na-rozvytok-chotyrok-priorytetnykh-haluzei-iaki-stanut-lokomotyvom-dlia-vidnovlennia-ukrainskoi-ekonomiky-iuliia-svyrydenko>
42. Федюк В. Інструменти та механізми підтримки інвестиційної діяльності. 14 червня 2013 р. Ялта. URL : https://svitppt.com.ua/ekonomika/instrumenti-ta-mehanizmi-pidtrimki-investiciynoi-diyalnosti.html#google_vignette
43. Які галузі економіки України мають найбільший потенціал зростання. *УС.Market*. 29 липня 2024 р. URL : <https://blog.youcontrol.market/iaki-ghaluzi-iekonomiki-ukrayini-maiut-naibilshii-potentialsial-zrostannia/>
44. Яськов Є. О. Категоріальна оформленість понять «інвестиційна привабливість» та «інвестиційний клімат». *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2024. № 1. С. 44-53.
45. *Advantage Ukraine*. URL : <https://advantageukraine.com/ua/>
46. Arons S. Ukraine Reconstruction May Cost \$1.1 Trillion, EIB Head Says. *Bloomberg*. June 21, 2022 URL : <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-21/ukraine-reconstruction-may-cost-1-1-trillion-eib-head-says>
47. Ease of Doing Business in Ukraine. *Trading economics*. URL : <https://tradingeconomics.com/ukraine/ease-of-doing-business>
48. *European Business Association*. URL : <https://eba.com.ua/>
49. Global Attractiveness Index. *The European House – Ambrosetti (TEHA)*. URL : <https://www.ambrosetti.eu/en/global-attractiveness-index/#:~:text=%EF%BB%BF%EF%BB%BF%EF%BB%BF%EF%BB%BF%EF%BB%BF, and%20Conflict%20Exposure%2C%20added%20in>

50. Husieva N., Niemets O. Investment policy of Ukraine during a full-scale war: priority measures and future prospects. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Geology, Geography Ecology*. 2024. Is. 60. P. 199-214.
51. Investment Attractiveness Index. *European Commission*. URL : <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/explorer/explorer/indices/iai/investment-attractiveness-index>